

608 66

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ЗА БАНАТ БАЧКУ И БАРАЊУ

ГОД. II.
„Гласник“ излази као месечник.
Годишња цена динара 100
Поједини број динара 10

НОВИ САД,
1. ЈАНУАРА 1929. Г.

БРОЈ 1. и 2.
Свеска за јануар и фебруар.
За чланове Адвокатске Коморе
је претплата урaчуната у
чланарину.

ДР. ЈОВАН САВКОВИЋ

2

Како је организован и како ради француски Касациони Суд?

ОСНОВИ ЈАВНО-ПРАВНИ. Када се пресуда напада због повреде јавно-правне природе, тај се разлог не може никада сматрати новим, јер га је доњи суд, чим је за њега сазнао, имао применити по званичној дужности. И прописе јавно-правне природе може Касациони Суд узети у обзир, међутим, само онда, ако је чињенично стање по доњим судовима довољно установљено, јер и код примене јавно-правних прописа постоји забрана за Касациони Суд да суди у меритуму предмета. Јавно-правни прописи разликују се, међутим, од осталих правних прописа тиме, да се странке њихове примене не могу одрећи; да их Касациони Суд може, а у неким случајевима и мора, узети у обзир по званичној дужности, јер се не може допустити да правно правило, које постоји у интересу јавнога реда и добрих обичаја, буде од странака некажњено игнорисано или повређено. Ако иницијатива за примену јавно-правнога правила долази са стране државнога заступника, питање се увек испитује у самој пресуди. Ако је пак на јавно-правно правило указао референт или судија, оно се помиње само онда ако је основано и ако повлачи за собом поништење пресуде. — И ово се средство може употребити, међутим, први пут код Касационога Суда само у случају, ако је доњи суд знао, или бар морао знати за грешку; ако је ништавност поступка била пред судијом јасна, јер се не може замерити судији што је повредио, или није применио, закон, на који ни једна странка није указала као на такав, који се у конкретном случају имао применити. — Ако је одлука која садржи ништавност постала правомоћна, ако је нпр. приговор компетенције правомоћно одбијен, пресуда се на тој основи не може касирати у меритуму, иако је повређен уставни принцип поделе власти.

Јавно-правним прописима сматрају се закони уставни и политички; полициски и закони јавне безбедности; закони који организују судове и опредељују њихов састав, делокруг и својства; који штите личну слободу; осигуравају слободан промет добара, слободу трговине и индустрије; који забрањују уговоре противне добрим обичајима и законима; који чине зависним важност извесних аката од извршених формалности. — Јавно-правнога је карактера и закон да редовни судови не смеју доносити решења у предметима који спадају у делокруг административних власти; да они не могу ни тумачити акте административних власти, него морају одложити расправу и сачекати тумачење надлежних власти. — Састав суда је такођер пропис јавно-правне природе и разлози ове врсте морају се узети у обзир по званичној дужности. Исто тако и недостатак материалне ненадлежности.

СУВЕРЕНА ПРАВА ЧИЊЕНИЧНОГА СУДИЈЕ И ПРАВО КОНТРОЛЕ КАСАЦИОНОГА СУДА. Као што је већ више пута поменуто у току горњих излагања, законодавац забрањује Касационом Суду да установљава чињенично стање ствари и његова је улога ограничена строго на то, да контролише, да ли је чињенични суд француски закон применио добро или није. У пракси се међутим показује, да граничну линију између чињеничнога и правнога питања није увек лако повући, и да је и француска јудикатура, понекад, у недоумици, да ли да извесне радње доњих судова призна као установљење чињеница, што би спадало у њихово суверено право, или да их квалификује као питања правна, на која би се протезало и право контроле Касационога Суда. Ми ћемо овде изнети један ред случајева из француске касационе јудикатуре, из којих ће се видети, у каквим случајевима јудикатура признаје право контроле Касационога Суда а у каквим не.

Допуњујућу заклетву, као допуну продуцираним доказима, досуђује чињенични судија по својој увиђавности и Касациони Суд нема право ревизије, уколико је заклетва досуђена сходно прописима 1367. и 1369. чл. грађ. зак. — Чињенични судија не може установити стање ствари противно доказној снази оригиналних јавних исправа и законом признатих приватних исправа, не респектујући важност пресумпције коју је закон поставио у интересу некога лица. — У право Касационога Суда спада да контролише, да ли је чињенички судија из установљених чињеница извео ону правну квалификацију коју је морао извести: да ли правни посао, квалификован као продаја, није био давање у залог; да ли завештање за случај смрти, квалификовано као поклон, није био тестаменат итд. — Дужност је чињеничнога судије да укаже на све околности из којих је извео правни закључак и да, на тај начин, омогући Ка-

сационом Суду да контролише, да ли је правни закључак тачно изведен или није. То је тако звани легалан карактер чињеница на које судија мора указати, које представљају скуп свих оних услова које чињенице морају испуњавати, да би се из њих могао повући изврстан правни закључак. Тако Касациони Суд врши контролу у погледу питања: да ли из нападнute пресуде излази да постоји новација, према оним условима како их је закон дефинисао; да ли постоје услови за компензацију; да ли се натурална облигација претвара у цивилну; да ли су радње наследника такве да оне значе примање наследства; да ли је посед такав који води прескрипцији; да ли извесна радња прекида прескрипцију итд. — Касациони Суд има право да контролише, да ли се из чињенице коју је доњи суд установио може квалификовати кривица; исто тако има право контроле у погледу установљења више силе. — Да ли је суд био у праву да одгоди расправу до решења некога прејудициелног питања. — Има Касациони Суд право контроле у случајевима где суд сам себи противречи: пошто је установио чињенице које доказују да је посед узнемирен, суд га ипак зато декларира мирним; када налази да је у доброј вери лице код којег је установио доловне радње итд.

Чињенични судија оцењује, међутим, сувереном оценом чињеница: да ли су странке учиниле погодбу и под каквим условима; да ли је једно лице примило ћутке мандат; да ли је облигација извршена или не; да ли постоји фиктивност правног посла названог онерозним, док је он скривен поклон; да ли се некретнине могу поделити у природи или не; да ли постоје скривене мане које повлаче за собом одговорност продавца; када судија установљава чињенице које воде прескрипцији; шта је била воља уговорних странака; да ли је по среди добра или зла вера; да ли је дат пристанак од стране дужника да се изиграју кредитори; постоји ли заблуда насиље или *dolus* и колико су ови имали утицаја на пристанак. Касациони Суд има, међутим, право контроле у погледу питања: да ли заблуда, насиље или *dolus*, установљени и оцењени по чињеничном суду, могу повући за собом, сходно законским одредбама, ништавност уговора или не. — Чињенични судија установљава суверено: да ли је воља тестатора била слободна и да ли је тестатор био при свести; да ли је лице слабоумно и да ли постоји деменција или фуруор; да ли је тежина погрде таква да се због ње брак може развести; да ли су се брачни другови измирили; да ли је лице коме припада право уживања чинило злоупотребу од ствари; да ли се рад има сматрати опасним. — Чињеничном судији припада и право да установљава суверено шта је била воља уговорних странака, јер уговори нису закон, а право

контроле припада Касационом Суду само у погледу тачне примене закона. „Може бити повређена правда, каже писац Ернест Фе у књизи коју смо горе поменули, логика, граматика, здрав разум; може се револтирати и савест, може се оплакивати погрешка коју је судија учинио, али Касациони Суд, чија је дужност да буде само регулатор у једнообразности праксе и примени закона, није властан да ревидира суверену одлуку чињеничнога судије у случајевима, где је само рђаво схваћена воља странака, али где не може бити речи о повреди закона. Касациони Суд има да се стара само о томе да општи закон (la loi générale) није претрпео штету. Ауторитет Касационога Суда почива баш на томе, да се не меша у распру странака и да интервенише само у интересу закона. Свака инкурзија у домен чињеница кадра је да овај ауторитет само ослаби.“ — Изузетак од овога правила за уговорну вољу странака чине случајеви: када су странке у самој уговору указале на слово закона, где је Касациони Суд властан да контролише, да ли је тексту закона дат онај смисао који му је дао законодавац и случај, где је доњи суд дао такав смисао уговорној клаузули, који је законом забрањен.

Право контроле Касационога Суда протеже се и на сва акта и писмене поднеске који су прикључени парници и измењени међу странкама, јер се чињеничном судији не може допустити да самовољно мења и даје други смисао речима странака које су пале у току дебате. — На основу аката парнице Касациони Суд просуђује и питање да ли је суд респектовао право одбране противника. — Право контроле има Касациони Суд и у погледу *rei iudicatae*: да контролише како је у истини суђено у пресуди која је у току поступка продуцирана и да такој пресуди одређује смисао. — Ограничења која у погледу оцене чињеница постоје за Касациони Суд, не постоје за пореске и тарифне предмете, где се ради о интересима чисто фискалним и где се фискални закони морају примењивати буквално, без проширивања и сужавања и где се не могу, под изговором тумачења, уносити дистинкције које закон није учинио. — Касациони Суд може контролисати и установљења суда у погледу прописаних формалности аката који су му продуцирани.

Што се тиче методе коју примењује при испитивању жалбе и редиговању пресуда, ваља приметити, да француски Касациони Суд показује при томе у највећој мери опрезност. Он се руководи начелом: да Касациони Суд, иако има задатак да чува и развија једнообразност у јудикатури, ипак нема ту власт да тумачи и фиксира суверено вољу законодавца. Он нема ни ону слободу коју има доктрина, јер је везан и ограничен ауторитетом који имају његове одлуке, којима се свагда

стварају преседани у судској пракси. Касациони Суд доноси одлуку само за конкретан случај који долази пред њега, и његово тумачење закона, и у овим конкретним случајевима, обавезно је само онда, ако је донесено у седници сједињених одељења. Он избегава, уколико је то могуће, да поставља одвише генерална правила, код којих је најчешће тешко одмерити сав њихов замашај и предвидети њихове последице за све евентуалности. Тумачења која француски Касациони Суд даје закону, излазе тек из великога броја одлука које Касациони Суд доноси у конкретним случајевима, а не из општих правила која би постављао као своје суверено тумачење воље законодавца.

ПОСТУПАК ПРЕД КАСАЦИОНОМ СУДОМ. Поступак је код Касационога Суда писмен. Правило је да оно чега нема у актима парнице не постоји, и примедбе које адвокати могу на расправи учинити, имају само ту сврху, да укажу на главне правне разлоге који су већ изнесени у мемоарима које су странке међу собом измениле. Усне примедбе адвоката не могу изменити дебату која је прецизирана у жалби и мемоарима и Касациони Суд има да се очитује само на ова писмена. — У поступку пред Касационим Судом постоји још једна установа коју наш грађански поступак не познаје, а то је установа новчане казне. Странка која подноси жалбу, мора пре него што је она заведена у протокол, признаницом, која се има прикључити жалби, доказати, да је новчану казну уплатила. Ако жалбу као неосновану одбаци већ одељење за жалбе, казна се плаћа једноструко; ако је пак она припуштена на расправу грађанском одељењу па је оно одбаци, казна је двострука. Ова казна је пре свега једна мера за то, да би се број жалби на Касациони Суд и на тај начин смањило. С друге стране, она је опомена упорноме и тврдоглавоме парничару, да се ствар која је већ једном пресуђена у корист противне странке, не доводи у питање без озбиљних разлога, и да се странка која је парницу код доњег суда добила и има у рукама суверену пресуду, не узнемирује у положају који јој пресуда гарантује. Ова казна износила је пре рата 187 франака и 50 сантима, односно 375 франака за котрадикторне, а 93 франка 75 сантима, односно 187 франака и 50 сантима, за контумационе пресуде. — У судској палати у Паризу постоји нарочити чиновник за убирање ове своте, коју редовно уплаћује адвокат странке која подноси жалбу, те он прима и квиту о извршеној уплати. — У погледу дужности уплате казне законодавац је учинио неколико изузетака. Нису обвезана на претходну уплату казне лица која су од тога ослобођена по праву сиромаштва; управни органи који раде у интересу државном или општем; лица која ју по праву судске помоћи не морају унапред уплатити. Ако, међутим, парницу изгубе, морају је накнадно уплатити; исто је

тако морају платити накнадно и лица која ју по праву сиромаштва нису унапред уплатила. — Жалбе којима није прикључена потврда о уплаћеној новчаној казни, имају се по званичној дужности одбацити. Ако признаница о уплати казне жалби није прикључена, она се доцније не може продуцирати. Уколико рок за предају жалбе није, међутим, прошао, може се поднети нова жалба. Ако казна није у довољној своти уплаћена, накнадна уплата може се доцније исказати само у случају ако рок за предају жалбе није још истекао. Једино у поступку за експропријацију у јавном интересу, казна се може консигнирати и доцније, али свакако пре пресуде, због краћег рока који је у овом поступку предвиђен за предају жалбе и што се казна уплаћује не код Касационога, него код првостепенога суда. — Ако поднесак садржи више жалби, казна се има уплатити за сваку жалбу посебно.

Жалба се предаје у виду молбе у бележничкој канцеларији, и она мора бити сигнирана по адвокату који је именован и ради при Касационом Суду. Она мора садржавати име и квалитет подносиоца, име евентуалних противника у поступку, одлуку која се напада и основе на којима се она напада. Жалби се прикључује отправак или оверен препис нападнуте одлуке и признаница о уплаћеној казни. Жалби се могу прикључити и остала акта парнице. Она садржи редовно и кратку ознаку продуцираних аката. Жалба мора бити редигована на хартији снабдевној биљегом и регистрованој. — Она се може предати само у бележничкој канцеларији Касационога Суда, изузев недељу и празнике и часове када су канцеларије Касационога Суда затворене. — Бележник заводи молбу у протокол по реду и времену како је стигла и даје јој број. — Жалба која не би била сигнирана по адвокату, има се одбацити.

Основи на којима се жалба подноси, обележавају оквир у коме ће се расправа код Касационога Суда кретати, и они означавају уједно и питања на која Касациони Суд има да одговори. Жалба у којој ови основи не би били наведени не може се примити. Уколико рок за предају жалбе није протекао, подносилац може ове разлоге допунити и накнадно, мемоаром. После истека рока, подносилац за предају жалбе може навести разлоге који смерају на поништење само онога дела диспозитива пресуде, који је већ тражен у основној жалби. — Подносилац жалбе мора, под претњом да му се она не прими, прикључити и отправак нападнуте пресуде који му је достављен; до истека рока за предају жалбе отправак може међутим и накнадно прикључити. Ако има више странака, те је једна странка пресуду прикључила, има се сматрати да је она прикључена и у корист осталих странака. — Жалби ваља прикључити и остала акта која могу служити за њено оправдање:

акт о коме се тврди да је неправилан; остала акта поступка на које се пресуда позива и која су поменута у заглављу пресуде. Прикључење ових аката није по закону обавезно, али се подносилац жалбе излаже опасности, да му она буде одбијена, ако Касациони Суд због недостатка у актима контролу не буде могао извршити.

Предмети се уписују у генерални грађански регистар чим стигну, по реду и броју како су стигли. Када су мемоари предати и када је рок за њихово подношење протекао, предмети се уносе у протокол одељења. — Пошто је референт поднео свој реферат и пошто га је генерални адвокат проучио, издаје овај упутство о томе да се предмет упише у дневник о седницама, који потписује председник одељења и бележник. — Предмети се расправљају, уколико је то могуће, по реду како су у дневник убележени. — Странке могу добити одгону само једанпут.

ПОСТУПАК ПРЕД ОДЕЉЕЊЕМ ЗА ЖАЛБЕ (*Chambre des requêtes*). Као што је поменуто, странка може у допуну жалбе дати и мемоар. Она може овај мемоар дати у року од два месеца од дана када је жалба регистрована у генералном регистру. Овај рок није строг, но када истече, ствар је сазрела да се изнесе на расправу, референт предмета може бити именован и предмет расправљен и суђен на основу саме жалбе. — Све поднеске у току поступка сигнира и подноси канцеларији у име странке адвокат. — Поступак је пред одељењем за жалбе, као што је већ примећено, чисто унилатералан, једностран. Подносилац жалбе не само да не може позвати противника да с њиме расправља о томе хоће ли му се жалба примити, него је противнику забрањено да се на расправи појављује и од своје воље, или да му бележник жалбу доставља. Противник може, међутим, добити од бележника обавештење о томе да ли је жалба поднесена, када је поднесена и име референта. Може опуномоћити адвоката да води надзор над предметом, па може, шта више, доставити већнику одељења који је одређен за референта и примедбе. Он може имати некоји перемпторан аргуменат, за који референт из саопштења самога подносиоца жалбе није могао сазнати. — За рефераду предмета именује се референт. Реферада је писмена, но она се не прикључује досије-у, него остаје својина судије који ју је редиговао. Бележник не сме рефераду саопштавати странкама. — Према законском пропису референт у реферади не би смео изрицати своје мишљење, но он то ипак чини, већ због тога, да би подносилац жалбе имао могућности да одговори на све његове разлоге. Референт мора прикупити све разлоге који говоре за то да се нападнута пресуда одржи; испитати да ли су правни разлози на којима пресуда почива основани; не може ли се диспозитив

пресуде, који је мотивисан рђавим разлозима, одржати другим, тачним и добрим разлозима пресуде, и да ли се жалба има одбити, можда, из неких других разлога. Потребно је да то референт учини већ и због тога, јер ако би подносилац жалбе дознао за све то тек из говора државнога заступника, он на излагање референта већ не би могао одговорити, јер после државнога заступника нема речи. — Пошто је мемоар поднесен, или по истеку двомесечнога (у хитним предметима једномесечнога) рока за његово подношење, предмете раздељује међу саветнике (већнике) председник. Ова се подела врши најмање једанпут месечно. — Референт је дужан редиговати реферату у хитним предметима у року од месец дана, у другима у року од два месеца, рачунајући ово време од дана када му је предмет додељен. — Ако за то време реферату није могао да поднесе, председник, пошто су му саопштени разлози одоцњења, може му дати нов рок. По истеку и овога рока, предмет се издаје другом референту. — Датум предаје рефераде у бележничкој канцеларији уписује се у дневник. — Бележник предаје акта и реферату још истога дана генералном прокурору, који предмет доставља генералном адвокату. Он спрема свој предлог, следујући ред како су предмети уписани у дневнику о расправама које по пракси он и заказује. Он враћа бележничкој канцеларији акта три дана пред расправу. — Председник проучава предмет пре него што се досије врати референту. — Предмет, према томе, улази у седницу тек пошто га је проучио референт, генерални адвокат и председник одељења, и њих троје одржавају предходно и конференцију да би покушали да дођу до споразума.

Седнице су код Касационога Суда јавне. Предмети се прозивају по реду како су уведени у дневник седница. Референт заузима место поред председника и чита реферату. После тога адвокат подносиоца жалбе узима реч да жалбу одржи. Он редовно не говори, ако референт предлаже да се жалба прими. Подносилац жалбе мора се ограничити само на то, да учини примедбе у корист разлога које је дао у жалби и у мемоару. Разлог који је дао писмено он може само писмено и повући. — Иза говора подносиоца жалбе даје генерални адвокат своје предлоге у интересу закона. — Адвокат подносиоца жалбе нема речи после говора државнога заступника, али Касациони Суд прима од њега белешку. — Суд се одмах саветује. Чланови Суда узимају реч тек пошто је добију од председника. Говорника не сме нико прекидати. Гласове купи председник, почињући од најмлађег судије. Референт гласа увек први, председник увек последњи. Обичај је да гласају прво најстарије судије. Држи се да ће се на тај начин пре очувати традиција и респектовати старија пракса која се практикује код Касационога Суда,

и да ће саветовања добити у јасности и брзини, ако се прво апелује на искуство и реминисценције старијих. — Пресуда се доноси већином гласова присутних чланова. У случају једнакога броја гласова, жалба се прима, јер се претпоставља да је питање довољно озбиљно да буде подвргнуто контрадикторној расправи. — Пресуда се проглашава јавно. — Како је у парници остао само подносилац жалбе, контумационој пресуди нема места. — Пресуда се, када жалбу прима, не мотивише; она гласи само: Касациони Суд жалбу прима. — Пресуда која жалбу одбија, мора бити образложена. — Референт подноси предлог за пресуду о чијој се редакцији дискутујује. — Подносилац жалбе када се она одбија, осуђује се на новчану казну која је уплаћена. — Пресуду референт одмах напише својеручно на самој жалби, а оригинал пресуде потписује председник, референт и секретар. Ако је референт спречен да пресуду конципира, одређује одељење коме председава први председник, на писмени захтев генералнога прокурора, једнога судију из одељења које је пресуду донело, да он пресуду конципира. — Бележник преписује пресуду у регистар који се зове оригинални регистар, а који потписује председник.

ПОСТУПАК ПРЕД ГРАЂАНСКИМ ОДЕЉЕЊЕМ (Chambre civile). Основна особина поступка пред овим одељењем јесте та, да поступак, противно од поступка у одељењу жалбе, који је једностран, постаје контрадикторан. Сам акт уручења пресуде одељења за жалбе противнику, којом је изречено да је жалба примљена, значи, без икаквог другог формалнога позива, да је противник позван да да одбрану. Подносилац жалбе дужан је пресуду уручити противнику у року од два месеца од дана када је она датирана. Ако то не учини, сматра се да је према оним противницима, којима пресуду није уручио, од жалбе отпао. Ово се време од два месеца, као и за рок који постоји за предају жалбе, продужује, ако се пресуда има уручити у колонијама или удаљенијим земљама. — Жалба се има одбити по званичној дужности, и по истеку законитога рока, противник коме је пресуда доцније уручена, није властан да се појави пред Касационим Судом и да прими расправу. То је такођер једна мера, примљена да се парнице не одуговлаче у недоглед, и само *vis maior* извињава. Овај се пропуст не може репарирати ни новом жалбом, јер се предмет пред одељење за жалбе, које га је већ једном расправило, не може поново износити. Изузетак постоји само у случајевима солидарности и недељивости, где је ништавност уручења једној странци, репарирана другим, правилним уручењем. — Ако је међувремено наступила промена у личности противника, пресуда се мора уручити наследнику, тудору итд. Касациони Суд може међутим у овом погледу учинити изнимку, ако се смрт странке десила пре

краткога времена итд. — Уручење пресуде се врши актом пријавника и он мора садржавати ове податке: 1.) датум 2.) име, професију и стан подносиоца жалбе 3.) име адвоката странке која подноси жалбу 4.) име стан и иматрикулацију пријавника 5.) име и стан противника 6.) име и стан личности код које је препис остављен. Ако се у акту пријавника ма који од ових података не помиње, читаво је уручење ништавно. — Пресуда мора бити уручена странци или на домицилу. — Када је пресуда противнику уручена, он може дати одбрану. Одбрана се може дати у року од месец дана од уручења пресуде, али се она може дати и раније, а и доцније, све док пресуда није донесена. Последица пропуста предаје одбране је та, да подносилац жалбе, осам дана иза протеклог рока за подношење одбране, може тражити контумациону пресуду. Контумациона пресуда може се донети само на основу уверења бележника да противник у бележничкој канцеларији мемоар није дао. Мемоар уручен непосредно противничком адвокату сматра се као да није ни предат. Ако је мемоар дат ипак пре него што је пресуда донесена, предмет се скида са дневнога реда и врши се дошуна поступка. Против контумационе пресуде може се дати противљење.

Поступак пред грађанским одељењем тече изменом мемоара између парничних странака, он је дакле писмен. Странке могу предати само два мемоара, рачунајући овамо и жалбу. Мемоар се може узети у обзир само онда, ако му је прикључен оригинал доставнице о уручењу мемоара. Сва уручења врши бележничка канцеларија. — Ако је подносилац жалбе пресуду којом се жалба прима уручио противној странци, он депонује у бележничкој канцеларији оригинал доставнице, прикључујући уједно и акта која се у жалби помињу. Ако противник не именује адвоката, ово депоновање значи захтев да се донесе контумациона пресуда. — Свака странка може репликовати новим мемоаром, који мора бити предат у року од месец дана од уручења онога мемоара на који се одговара. Уручења се врше на руке адвоката. У мемоарима се могу дати и нови разлози, ако се њима не нападају делови пресуде који жалбом нису нападнути. — Ако подносилац жалбе није дао у бележничкој канцеларији свој одговор, за два месеца од како му је уручен акт противне странке, против њега се може изрећи искључење (forclusion.) Ово ће противна странка тражити на основу уверења бележничке канцеларије, те ће осам дана после истека рока од два месеца, моћи већ само на основу овога уверења добити пресуду.

И у поступку пред грађанским одељењем, као и у одељењу за жалбе, референта именује председник одељења. Ствар је сазрела за расправу

када је одбранбени мемоар дат, или када је рок за његово подношање истекао, те је бележник издао о томе сертификат. Ако се противник на расправи не појави, референт индицира разлоге који говоре у корист нападнуге пресуде. — Референт прилаже својој рефереди и нацрт пресуде, да би на тај начин доставио своје мишљење генералном адвокату и председнику одељења, и да би изазвао измену мишљења за случај несугласица. — Дебата се води као и у одељењу за жалбе, а и саветовање тече на исти начин. Нацрт пресуде који је председник већ видео, подноси се за време расправе најстаријим судијама који састављају сенат. Ако се генерални адвокат слаже са референтом, саветовање бива одмах пред седиштем председниковим у кругу. Ако то није случај, суд се повлачи у собу за саветовање, те се редакција пресуде дубље испитује. Ова се околност у пресуди помиње. Ако се мишљења поделе на једнак број чланова, суд то објављује, те се расправа пред истим одељењем почиње изнова. Одељењу се додају пет нових судија, који се узимају прво из чланова одељења који у расправи нису учествовали, па онда, субсидиарно, из чланова других одељења, по реду старешинства. Све судије које су учествовале у првом саветовању, морају учествовати и у другом, сем ако нису спречени, што морају и мотивисати. — Судије у грађанском одељењу, морају, као и у одељењу за жалбе, да својеручно напишу пресуду (коју потписују председник, референт и бележник), но морају, сем тога, да редигују и увод пресуде, који код Касационога Суда не састављају странке као код доњих судова. У увод се имају унети имена и квалитет странака, кратак експозе чињеница са разлозима изнесеним у жалби, упутити на акта која су прикључена и дати кратак резиме поступка пред Касационим Судом. У пракси, референт напише овај увод увек својеручно на оригиналу пресуде иако му то закон изрично не налаже. — Бележник преписује пресуду у оригиналан регистар који потписује он и председник.

ПРЕСУДА КОЈА ОДБИЈА ЖАЛБУ. Ако суд нађе да се жалба не може примити, или ако одбије све разлоге на којима је жалба заснована, Касациони Суд доноси пресуду којом жалбу одбија. У том случају Касациони Суд одговара на сваки разлог жалбе, сем ако међу разлозима не постоји така веза, да одбијајући један, одбија и остале. Пресуда која одбија жалбу у овом грађанском одељењу, разликује се од оне у одељењу за жалбе тиме, што изриче двоструку новчану казну, и што осуђује на одштету и парнични трошак у корист противника. — Када Касациони Суд жалбу одбије, нападнута одлука има снагу *rei judicatae* и она не може бити више предметом жалбе између истих странака нити на основу других разлога. — Новчана казна се има платити државном Ерару и у случају када је пресуда пропустила да то изрече. — Како

је противна странка после пресуде, изречене у последњем степену, била узнемирена и изложила се трошковима, осуђује се подносилац жалбе да противнику плати, сем парничних трошкова, још и одштету од 150 франака, ако је пресуда контрадикторна, а 75 франака ако је контумациона. — У име трошкова досуђују се сви трошкови које је противник нарачунао, изузев адвокатског хонорара, који пада на терет странке која је адвоката опуномоћила.

ПРЕСУДА КОЈА КАСИРА. Диспозитив оваке пресуде мора пре свега цитирати закон који је повређен или рђаво примењен. У диспозитиву се предмет и странке упућују пред други суд, истога степена као што био је и онај који је донео поништену пресуду. Наређује се у диспозитиву да се уплаћена новчана казна странци која ју је уплатила поврати; противник се осуђује да плати трошкове, и наређује се, да генерални прокурор пресуду даде штампати и преписати на маргу или у продужењу касиране пресуде, у регистру суда чија је пресуда касирана. — Касациони Суд одређује сасвим слободно суд који ће у предмету поново судити. О томе се мора провести нарочито саветовање и у пресуди ово изрично поменути. — Касациони Суд не може пресуду касирати, а да предмет не врати и не упути на суђење другом суду. — Пресуде се преписују у регистар судова чије су пресуде касиране, а извештај и диспозитив уносе се сваке године у један билтен. Извештај редигује референт, у року од 15 дана од донесене пресуде, а оверава га председник одељења те га доставља државном заступнику. Билтен излази месечно, снабдевен формулом о извршењу, потписан по првом председнику и бележнику а оверен по чувару печата. Постоје две серије, једна за грађанске а друга за казнене пресуде. Један се примерак овога билтена шаље доњим судовима, а шездесет примерака Касационом Суду. — Препис пресуде у регистру доњег суда има за сврху пре свега то, да судије обавести о касирању пресуде, и да напоменом на оригиналу пресуде обзнани да је она изгубила сваку важност.

ВРАЋАЊЕ ПРЕДМЕТА ДРУГОМ СУДУ. Као што је напред поменуто, када Касациони Суд нападнуту пресуду касира, он враћа предмет на поновно суђење другом суду, истога степена као што је био и суд који је нападнуту пресуду донео. Ако се предмет враћа апелационом суду, он га је дужан расправљати у свечаној седници, у којој мора бити присутно најмање девет чланова. Они заседају сви у свечаној, црвеној одећи. Ако се апелациони суд о овај пропис огреши, то је разлог за ништавност, који се мора узети у обзир по званичној дужности. — После касирања пресуде, предмет се враћа у стање у којем се налазио пре него што је касирана пресуда

донесена, изузев оне делове диспозитива пресуде, против којих жалба није била дата, у погледу којих је жалба одбијена и који су, према томе, постали правосмоћни. У овим границама суд коме је предмет враћен, ради посве самостално, као што је био у праву да то чини и први суд који је у предмету поступао, а који овај други замењује. Пређашњи поступак, који се сада после касације само наставља, постоји, са свима разлозима за ништавост које странке могу навести, и са свима признањима које су странке дале. Странке могу у том новом поступку дати и све приговоре које су пропустиле да даду, изнети све доказе који још нису продуцирани, употребити поново не само све разлоге који су већ расправљени, него навести и нове, и поднети инцидентан призив који закон допушта у свима стадијима парнице. — Суд коме је предмет враћен, није дужан држати се доктрине изречене у пресуди Касационога Суда. Он не само да може донети одлуку исту као што је била и она поништена, него је може основати и на истим правним разлозима као што је била и она касирана.

ВРАЋАЊЕ ПРЕДМЕТА ПО ДРУГИ ПУТ. Ако суд коме је предмет враћен, донесе поново одлуку, исту као што је и она касирана, и мотивише је истим разлозима, закон од 1. априла 1837. даје сједињеним одељењима Касационога Суда власт, да могу суду коме се предмет враћа, наметнути оно тумачење закона које му она дају. Ако је друга пресуда поништена дакле из истих разлога као и прва, апелациони суд или судбени сто коме је предмет враћен, има се у погледу правних стајалишта држати пресуде Касационога Суда. Потребно је, међутим, да постоји између обе пресуде идентитет у предмету, у странкама, у уводу пресуде и у разлозима. Потребно је да правно стајалиште изражено у нападнутој пресуди стоји у очитој противности са оним које је заузео Касациони Суд. — Сједињена одељења Касационога Суда имају да испитују само оне разлоге, због којих је прва пресуда касирана. О другим разлозима, иако би се они иначе морали узети у обзир по званичној дужности, Касациони Суд не може се изјашњавати, него може само предмет упутити надлежном одељењу. Ако је суд коме је предмет враћен дужан држати се правнога стајалишта израженога у пресуди Касационога Суда, то је само због тога, што је друга пресуда касирана из истих разлога као и прва. — Правило је да предмет може бити упућен пред уједињена одељења само у случају апсолутне нужде. Он мора стога бити прво поново испитан у грађанском одељењу, па тек ако би ово нашло да суд није основао своју одлуку ни на каквом другом разлогу, услед којег би се она имала одржати, предмет се упућује сједињеним одељењима. Ако грађанско одељење овај претходан испит није извршило, те уједињена одељења,

пошто је предмет дошао пред њих, нађу, да постоје така питања, за чије је решење надлежно грађанско одељење, уједињена одељења имају се огласити ненадлежнима да поступају. Она ће одложити да се изјасне о сукобу доктрине све дотле, док грађанско одељење не реши претходно ово питање. — Предмет пред уједињена одељења упућује дакле грађански сенат. — Уједињена одељења поступају по поступку који је прописан за грађанско одељење. — Постоји пракса, да се референт за реферату предмета у сједињеним одељењима бира из одељења које у предмету први пут није расправљало, дакле за грађанске предмете судија из казнога одељења, а за казнене из грађанског, док закон искључује само референта који је предмет већ једном реферисао. — Апелациони суд који поступа услед пресуде сједињених одељења, расправља у редовној а не у свечаној седници. Ако је један део пресуде поништило грађанско одељење а други сједињена одељења, дужан је апелациони суд цео предмет расправити у свечаној седници. — Ако је нови суд коме је предмет упућен дужан држати се правнога стајалишта које је обележио Касациони Суд, он се ван овога оквира може ослањати на све друге и чињеничне и правне разлоге који не стоје у противности са стајалиштем уједињених одељења Касационога Суда. Ако одлука новог суда буде нападнута, жалба има да се расправи код Касационога Суда по прописима који постоје за редовне случајеве.

Сем парничних предмета упућен је у делокруг Касационога Суда још један ред предмета, од којих за неке постоји нарочита процедура. — Постоје нарочити прописи за инцидентне случајеве код Касационога Суда, чије излагање, међутим, не спада у оквир ове расправе.

*

Као што смо у току горњих разлагања на више места истакли, француски Касациони Суд није ниуколико трећа судска инстанција. Њему је законодавац забранио да се бави меритумом предмета и чињеничним стањем, чије је установљење припуштено суверено чињеничном судији т. ј. доњим судовима. Сврха овога највишега форума француске јурисдикције једино је та, да води бригу о томе, да судови примењују у свему вољу законодавца и слово францускога закона и да, са доследношћу и истрајношћу, развија и одржава једнообразност и континуитет у француској јудикатури. — При томе се, као што смо то такођер већ поменули, Касациони Суд руководио свагда начелом: да је боља јудикатура, понекад, можда, и не сасвим непогрешна, него јудикатура несигурна и колебљива. Нема сумње, да је форум, постављен на врху јурисдикције са једном овако високо завитланом заставом за заштиту закона и права, можда једини способан, да исто тако високо

подигне углед закону, и да у најшире слојеве народне унесе и развије свест о праву и респект према вољи законодавца и, на тај начин, посредно, и према ауторитету државе и државних власти.

За постојање и правилно функционисање једнога форума са оваким задатком, потребан је, међутим, један услов, без кога се његово функционисање ни замислити не да: да су предмети код чињеничних судова са толико солидности и савесности расправљени, да се две судске инстанције показују као потпуно довољне и да се Касационом Суду може, мирне душе, припустити контрола и ревизија само у чисто правним питањима. Тамо где је судство, као код нас, нарочито у бившим крајевима Угарске, још у развиту и, често, још прилично далеко од тога, да се предмети код доњих судова могу сматрати довршенима и коначно расправљенима, намеће се питање, није ли и овај систем ревизије који се практикује код нас, још непрестано и сувише скучен и не би ли услед тога, наш ревизиони поступак требало, можда, бар за неко време, проширити у редован позив, а Касационом Суду дати све атрибуте и делокруг једне потпуне треће судске инстанције. На тај начин би се Касационом Суду дала могућност, да он, без разрешавања пресуде и враћања предмета позивном суду, може, кратким путем, исправити грешке које је позивни суд починио; да може провести нову, тачнију оцену продуцираних доказа, а, од случаја до случаја, провести, можда, и допуну доказа, уколико би се она за правилно решење спора показала потребном, и уколико странке код доњих судова нису доказе, без своје кривице, на време продуцирале.

То би било од највеће користи за брзину и краткоћу у расправљању и довршавању парница, што је још непрестано једно од најболнијих места наше јурисдикције, а свакако и за уштеду у парничним трошковима, што обоје за интересе странака, а и интересе опште, не стоји никако на последњем месту.

Др. Е. Богосављевић

Први конгрес међународног удружења за кривично право (4)

Четврта је тачка програма гласила: да ли би ваљало увести међународно кривично судство; и у случају да ваља, како да се организује:

Према приближном рачунању од 1496. године пре Христа до 1925. године после Христа, дакле у времену од 3421 год. забележено је 3153 год. које међународних, које других ратова, према томе само 268 године мира.

Природно је да се после толиког ратовања истакао циљ, да се одржи свагдањи мир у свету и учини крај ратовању.

Пошто су се спорна међународна питања решавала ратовима, који у већини случајева нису могли ни праведно ни трајно да их реше, то се увидело, да треба ратове да замени међународно судство које ће да заштити правду међу народима на задовољавајући и на трајан начин.

У 18. веку веку наилазимо на читава књижевна дела по овом питању.

1914. године је један одбор у Холандији ставио предлог својој влади, да се оснује међународни кривични суд за кривична дела, која почиње државе.

За време рата је јавно мишљење у више маха тражило, да се ова или она повреда међународног права изнесе пред међународни суд.

После европског рата пак ово питање се расправља у пуној својој важности и тежини, оно се не расправља више као теоретско питање, већ се прелази на реалне и конкретне предлоге материјалног и формалног дела тог судства.

У члану 227. версајског уговора предвиђен је један међународни суд, који се је имао саставити из 5 судија (Сјед. Држ., Вел. Брит., Француска, Италија и Јапан) да суде по кривици Вилхелма цара Немачког. Истина овај се суд до данас није састао.

1920. године одбор правника у Хагу је израдио предлог правила а међународно правосуђе. У том предлогу се каже да у делокруг међународног суда спадају тужбе, по којима је повређен међународни правни поредак или свеопште право људи. Овај предлог је поднесен Савету Друштву Народа, који га је усвојио, али Скупштина Друштва Народа изјаснила се да је све то још прерано, што значи да није дбацила.

Ово је у главном историјат предлога у погледу оснивања међународног судства све до конгреса у Брислу.

Пита се шта су препреке услед којих се тај суд до сада није огао основати?

Прва је препрека то, што владе појединих држава сматрају, да је уважање међународних судова ићи на штету суверенитета држава. Међународном судству треба да су странке државе, који имају бити учињене том суду, а то се коси са независношћу државе. Државе

гледе у међународном судству неку надржаву. Ако би се увео овај суд државе би дошле у положај, као што су Сједињене Државе у Америци — веле противници.

Противници овог суда веле и то, да држава као таква не може да почини кривична дела. *Societas delinquere non potest*.

Против ових приговора стоји, да суд о коме је реч има да поступи у том случају, када је повређено међународно право и закон. Основни разлог за међународно судство је свеопшта друштвена одбрана. Пошто има међународних кривичних дела, то се мора увести и суд за сузбијање овога зла. Држава са својим судом у неким случајевима не може уопште, у неким случајевима пак не може у довољној мери да сузбије међународни криминалитет. Интервенција међународног суда је основана и зато, да спорна питања не буду решена физичком борбом, већ треба свеопште право да завлада свима државама.

Против тога да држава као таква не може да почини кривична дела, стоји то, да држава није фикција него реалност; држава је правна организација народа, она има своју вољу, своје традиције и своје обавезе. Стари принцип је у пракси давно оборен тиме, што у рату побеђена држава има да плаћа штету држави, која ју је победила.

Када све ово стоји, јасно је да се уважањем међународног суда не мисли напасти суверенитет држава. Међународним уговорима се државе данас између себе обвезују да у њиховом заједничком или посебном интересу учине или не учине нешто; што никако не значи да су оне нарушиле своју независност. Уговор о међународном судству био би само један такав уговор више. У осталом као што не постоји у приватном праву, право својине у апсолутном смислу, тако нема више ни државне независности у потпуном смислу те речи.

Осим државе може бити кривично одговорно и тако физичко лице, које је имало велику улогу и уплив у стварању воље и одлуке дотичног народа, који је злочин починио. За таквог се кривца сматра Вилем цар Немачки у бившем светском рату.

Према овоме одговорност може бити двострука.

Могу бити кривично одговорне још и такве поједине особе, чија дела нарушавају опште међународне законе и права.

Даље је питање било: која су то међународна кривична дела по којима треба да суди овај суд?

Мишљења су била двојака. Једни да се прихвати принцип, који је уопште у кривичном праву прихваћен: *nulla crimen sine lege*. Противници овог начела наводе, да се оно у међународном кривичном праву не може прихватити и да треба суду припустити да оцени, да ли се извесно дело коси са у опште прихваћеним правним нормама или

онима, које су од културних народа заведене. Усвојено је оно прво начело.

Међу злочинима које чине државе, означен је као најтежи онај, када држава води агресиван рат.

Даљи су злочини: мобилизација у сврху демонстрације против неке државе; мешање неке државе у унутрашње питање друге државе; кривотворење новчаница и новчаних вредности; насиље над дипломатским особљем.

Од стране појединаца: лице које се нарочито истакло у стварању воље и одлуке свих горенаведених злочина; протуривање лажних вести о другој држави; нелојално владање дипломата.

За време рата: када држава интернира, депортира грађане, који нису ни у каквој вези са ратом и нису дали повода овим мерама; конфискација имања; бомбардовање места која стоје без одбране; бомбардовање цркава, монумента и т. д.

Као санкције би се према држави имало увести: прекид дипломатских веза, блокада, војна сила. Према појединцима у главном као оне у казним законима предвиђене. Предложено је да се осим казна упоредо примене и мере безбедности.

У погледу поступка ваља истаћи, да се поглавито о тужиоштву и истражном судству водила препирка. Предложено је било с једне стране институција јавног тужиоштва и истражног судства, а са друге се стране тому приговорило. Као разлог да се јавно тужиоштво уведе, наводи се да ће та оптужба објективнија и више стручна бити; а као приговор наводи се, да јавно тужиоштво није независно, пошто је у подређеном положају према ономе који га именује и не може у довољној мери да заступа интересе странке која тужи. Противници истражног судства веле, да је оно код међународног судства непотребно, јер овај ће суд имати да решава поглавито правна а не чињеничка питања.

Ваља подвући да и ако је конгрес свим својим упливом, ауторитетом и разлозима инсистирао да се што пре и са што ширим делокругом уведе ово судство, ипак је на крају крајева изрекао да се уважање овог судства мора постепено развијати и ширити, рачунајући са данашњим приликама. Али су учесници конгреса задржали своја права, да путем пропагисања учине све што могу да се уважање међународног судства поспешу.

Коначна одлука конгреса гласи:

Конгрес изражава жељу:

1. Да се у погледу казних предмета призна надлежност једног сталног међународног суда.

2. Да се затражи мишљење од тог суда како да се реше сукоби: делокруга, правосуђа или законодавства који могу настати између разних држава.

3. Да поменути суд суди кадгод се ради о кривици неке државе, која кривица потиче било из неке неоправдане агресивности, било из макоје повреде међународног права. Суд ће изрећи казне и мере безбедности против државе која је крива.

4. Да тај суд буде надлежан још и за кривице појединаца, које би кривице могле да буду повод злочина нападаја, злочина или преступа који су у вези са нападајима као и свих повреда међународног права у миру и у рату. Да тај суд буде нарочито надлежан за злочине против општег права, који су почињени било тиме што је у њима повређена народност дотичног лица, било на тај начин што је неко као кривац проглашен, а ови злочини чине опасност за светски мир, јер се они у опште за такове сматрају, или их државе за такове сматрају.

5. Да у надлежност овога суда буду упућени кривци злочина или преступа, који се не могу уступити једној извесној држави, било зато што се незна место где је злочин или преступ извршен, било зато што је независност тог места оспорена.

6. Повреде које чине државе или појединци, као и санкције морају бити у напред предвиђене тачно и изрично. Међународни уговор ће одредити злочине и преступе који улазе у делокруг овог суда, означити казне и мере безбедности.

7. Број судија ће се повећавати. Нови ће се чланови бирати из редова оних који су стекли гласа као нарочити познаваоци научног и практичног кривичног права. Поред судског особља ће се основати тужиоштво. Јавну тужбу ће вршити Савет Друштва Народа. Истрага ће се поверити једном нарочитом телу.

8. Поступак ће бити усмен и писмен. Расправа ће бити јавна и контрадикторна.

Против одлука биће само обнова у смислу садањег правилника суда.

9. Одлуке суда су обавезне. За извршење пресуда против држава стараће се Савез Друштва Народа. Извршење пресуда против појединаца, повериће Савез једној држави, која ће имати задатак да води надзор и да поступи по својим законима.

10. Савет Друштва Народа има права да суспендује и да промени казне.

11. Управни Савет међународног удружења за кривично право одредиће један нарочит одбор да састави предлог правилника.

12. Најзад да би се циљ постигао конгрес држи, да се оснивање међународног казненог правосуђа мора постепено спровести, путем склапања нарочитих уговора између држава, а којима ће се друге државе прикључити.

(Наставиће се).

ЈОВАН КОСТИЋ

Питање застарелости у случају т. зв. корекционализације

Г. Др. Владимир Белајчић, председник Окружног Суда у Новом Саду написао је у 6. и 7. бр. „Гласника“ истоимени чланак у коме је истакао потребу ревизије правног становишта Апелационог Суда (нашег) по коме овај у свима случајевима доследно примењује куријалну децизију бр. 59.: да кривична дела која су на основу § 92 к. з. квалификована као преступи застаревају за три године као што је одређено за преступе у посл. ал. § 106 к. з. Г. Др. Белајчић је мишљења, да је пракса Апелационог Суда погрешна, да се куријална децизија бр. 59. има сматрати укинута доцнијом децизијом бр. 90, те да нема више обавезне моћи.

Потребу за гореспоменућу ревизију намећу: подељена мишљења о постављеном питању у правној литератури и развитак куријалне праксе после доношења децизије бр. 59.

Чланком својим г. Белајчић, пошто је узео на нишан становиште нашег Апелационог Суда у првом реду изазвао нас је да се на тај чланак осврнемо. И одмах ћемо рећи, да нас г. Др. Белајчић поред све сугестивности свога стила и јаке аргументације није могао убедити у оправданост свога гледишта, јер му је закључак погрешан.

Правни писци који су нама познати стоје сви уз становиште дец. бр. 59. о застарелости у случају корекционализације: Шнирер, Фајер, Немет, Сас, Едви Илеш, Анђал, Дегре, Зехери. Г. Др. Белајчић за потврду подељености у литератури навео је поред Дегре-а још Бернолака и Балаша.

Куријална пракса, пак, на коју мисли г. Др. Белајчић и са којом хоће да обори становиште Апелационог Суда (боље дец. бр. 59.) јесте следећа:

Дец. бр. 90. изричито је опозвала куријалну дец. бр. 2. — другу премису, каже г. Др. Белајчић, на којој се оснива дец. бр. 59., а која премиса гласи: на основу пресуде којом се злочин претвара у преступ

дело се има сматрати таквим као да је већ приликом извршења сачињавало преступ.

Ствар пак овако стоји.

Дец. бр. 2. гласи: „у случају промене злочина тешке телесне озледе у преступ тешке телесне озледе на основу §§ 92 и 20 к. з. има се у § 302 одређени затвор као и новчана казна заједно одмерити.“ У разлозима те децизије Курија између осталог установљава начело, да дело усљед пресуде којом је злочин промењен у преступ постаје преступом са свима конзеквенцијама својим, и има се сматрати као да је већ од момента извршења сачињавало преступ.

11. марта 1910. год. пленарна седница кривичних сената курије донела је ову одлуку: „у случају промене злочина тешке телесне озледе у преступ тешке телесне озледе на основу §§ 92 и 20 к. з., има се казна одступајући од бр. 2. одлуке пуне седнице курије на основу 1. ст. § 302 к. з. само затвором одмерити“.

Као што се види овом децизијом није изричито опозвана дец. бр. 2 у целини, већ само одступа (eltér) од ње према цитираном диспозитиву. И у колико, пак, само то чини, намеће се закључак, да у погледу цитираног начела у разлозима дец. бр. 2. оно и даље остаје у важности с том модификацијом, да у погледу случаја споменутог у диспозитиву дец. бр. 90. важи та одлука. И кад овако ствар стоји, како се може рећи, да се дец. бр. 59. у погледу застарелости поводом корекционализације има сматрати укинута децизијом бр. 90.!?

Да наведемо узгред овај карактеристичан пример са Едви Илешом. Едви Илеш — свакако најјачи коментариста кривичнога права мађарског — први је констатовао да је становиште дец. бр. 2. у погледу новчане казне код злочина тешке телесне озледе који је применом § 92 к. з. промењен у преступ — погрешно и предлагао је да то Курија исправи (види В. Ј. Г. св. XXXIII. стр. 271), што је Курија у дец. бр. 90. доцније и учинила као што је гореизложено. Исти тај Едви Илеш, међутим није нашао да је начело те децизије на којем се оснива дец. бр. 59. — друга премиса г. Др. Белајчића — погрешно и да га треба ставити ван снаге, дакле и дец. бр. 59., јер је непоколебиво стајао на исправности становишта те децизије о застарелости поводом корекционализације, што је нашло израза и у његовом коментару изашлом 1909. год.

Даљне куријалне децизије и одлуке после дец. бр. 59., каже г. Др. Белајчић, показују да је и начело изражено у тој децизији — прва премиса на којој се она оснива — да се, наиме, на злочин који је корекционализован у преступ у сваком погледу имају применити

казнени прописи који важе за преступна дела — напуштено на свима линијама, и за потврду наводи ове случајеве:

1.) код већ спом. тешке телесне озледе у случају корекционализације нема се изрећи новчана казна (дец. бр. 90); 2) код извесних врста деликата где је предвиђена споредна казна губитка звања и обуставе вршења политичких права само за злочине има се та казна изрећи и кад је злочин услед примене § 92 к. з. промењен у преступ (Кур. 1909., Кур. 1911); 3.) код дела који се као злочини прогоне по службеној дужности, прогоне се тако и онда кад се применом § 92 к. з. промене у преступ (реш. за одбрану правног јединства из 1893. г.)

Ове констатације г. Др. Белајчића свакако су интересантне и важне. Али ипак смо далеко од тога, да би смо са г. Др. Белајчићем могли утврдити, „да после свега тога од горњег начела није ништа остало и да је куријална пракса која се развила после доношења дец. бр. 59. поставила баш супротно начело: да корекционализација злочина у преступ нема никаквих материјално-правних последица... које се начело има применити и у погледу примене прописа § 106 к. з. о застари“.

Наведене констатације од 1—3 међутим, специјалног су карактера и односе се на питања у њима наведена; оне као такве никако не могу споменуто начело у целини уништити. Њима се само може да модифицира то начело и ублажи апсолутни и општи карактер његов. А потребно је подвући, да се куријална пракса коју је навео г. Др. Белајчић уопште и не дотиче питања застарелости у случају т. зв. корекционализације, којем говори дец. бр. 59. Напротив сва куријална пракса уколико је дошла у прилику да се изјасни о тој застарелости потврдила је и утврдила становиште дец. бр. 59., а према томе и становиште Апелационог Суда базирано на томе — исправно је.

Навешћемо у потврду куријалне одлуке из 1890—1912 год.: 1.) од 24. I. 1890—В. Ј. Г. XXII. 202; 2.) од 5. V. 1891—В. Ј. Г. XL. 41; 3.) од 23. IX. 1892.—В. Ј. Г. XXV. 92; 4.) од 6. X. 1897.—В. Ј. Г. XXXVII. 53; 5.) од 16. III. 1899.—В. Ј. Г. XXXVIII, 139; 6.) од 26. X, 1904—В. Ј. Г. XL. IX. 218; 7.) од 19. X. 1905—В. Ј. Г. LI. 329; 8.) од 7. III. 1905—В. Ј. Г. L. 219; 9.) од 30. X. 1906—В. Ј. Г. LIII. 129; од 11. XI. 1908—В. Ј. Г. LVIII. 49; 11.) од 8. VI. 1909—В. Ј. Г. LIX. 2; 12.) од 9. XI. 1910—В. Ј. Г. LIX. 161; 13.) од 13. III. 1912—В. Ј. Dt VI. 222.

Последњим двама куријалним одлукама у положају смо да потврдимо, да је куријална пракса и после појаве дец. бр. 90. од 11. III. 1910 — за коју г. Др. Белајчић тврди да је укинула дец. бр. 59. — одавала пуну важност децизији бр. 59.

Пред нама је једна књига која се појавила 1927. год. у Мађарској (Angyal-Degré : Anyagi és alaki büntetőjog) према којој видимо, да је у тој држави до те године дец. бр. 59. била још увек у важности.

На концу свога чланка каже г. Др. Белајчић да се применом дец. бр. 59. чини насиље и над правним осећајем и над логиком. Над правним осећајем зато, јер „питање да ли је кривично дело застарело или није овиси о томе хоће ли суд при одмеравању казне применити § 92 к. з. или неће“.

Нама се чини, да је ово правно осећање г. Др. Белајчића после правног осећања генерација од више деценија до данас које је нашло израза у судском раду у смислу дец. бр. 59. усамљено и необично.

А у тој чињеници, што суд тек кад је нашао да је оптужени крив и приликом решавања о казни одлучивши се за примену § 92 к. з. налази да је дело застарело и ослобађа оптуженог — ми не видимо насиље над логиком, као што то није видео ни толики број судија за четрдесет година таквог рада.

Др. Сигмунд Хандлер

О опцији.

Поводом једне парнице јавило се питање, да ли је опција, коју познајемо у привредном животу, скопчана са продајом некретнина, способна да створи позитивна права у корист даваоца опције против онога, који је право опције добио, а у случају да исти право опције не употреби. Десио се наиме тај случај, да је кућевласник дао некоме опцију на куповање куће до извесног рока, а онај који је опцију уживао исту није употребио т. ј. кућу није купио. У ономе писменом утаначењу у којем је опција била дата било је стипулирано, да је корисник опције дужан платити кућевласнику 20.000 Дин. у име уговорне казне (пенале) у том случају, ако примљено право опције до извесног дана не оствари т. ј. ако кућу не купи.

Питање је то, да ли се опција може надопунити са стипулирањем уговорне казне односно, да ли се опција може скопчати са правним последицама уговорне казне.

Појам опције у цитираном смислу створио је привредни живот, но овај појам још није ушао у ефективни правни живот, те стога не можемо наћи у погледу те опције никакво наређење нити у законима нити у јудикатури. Будући али опција ипак сачињава предмет парнице, то се морамо бавити са питањем каква права и какве обавезе настају са давањем и примањем опције скопчане са продајом некретнина.

Кад власник некретнина некоме даје право опције онда се на сваки начин долази до уговора. Питање је какав је то уговор, — да ли је двострани уговор или је једностран? Будући да власник некретнине давањем опције пристаје на ограничење свога права власништва т. ј. пристаје на то, да током датог рока опције не може некретнину другом продати (једино са обавезом одштете) а прималац опције поред тога права куповања нема никаквих обавеза, само по себи произлази, да уговор о опцији има леонински карактер, пошто прималац опције има сва права а давалац исте не поседује никаква права.

Пошто пак несумњиво давање опције значи ограничење права власништва даваоца исте, то се морамо питати, како да ово ограничење права власништва није споменуто у нашем приватном праву у низу тамо набројаних разних права власништва? Свако ограничење права власништва мора да буде од стварног ефекта т. ј. мора имати карактер стварног права, које пак мора имати могућности остваривања као такво, те будући да се додељивањем права опције ствара искључиво персонално право, то је разумљиво, да се право опције ни не може остварити као правничко ограничење права власништва.

Осећа се, да појам опције, како је исти створио привредни живот садржи у себи неку контрадикцију у томе, да се у опцији додели неко право на некретнини, које али ипак није стварно право. А пошто је појам опције успркос тога фактични део привредног живота, морамо наћи тачну дефиницију тога појма, те морамо тај појам одговарајуће сместити у оквир нашега правног живота, да би се настали спорови могли на задовољавајући начин решити.

Под опцијом се разуме обично оно право, које се поводом продаје некретнина додели ономе, који има намеру да купи, с тиме, да се до извесног рока може очитовати, да ли жели купити некретнину, која се за то време не може другоме продати. Овај уговор као уговор нема ефекта, тај се уговор не може остварити, пошто давалац опције не може судским путем присилити примаоца опције да некретнину купи. Наиме предмет овога уговора је оно право куповања, које је власник некретнине другоме дао. Тај други пак ово право није употребио, дакле тај уговор се може сматрати као да не би постојао, пошто не може бити скопчан са никаквим правним последицама. Наглашујем, да опција само као уговор нема важности, нема ефекта и не може бити остварена судским путем. Наиме на основу обећања куповања некретнине не може се судским путем исходити стварни писмени уговор, који је неопходно потребан за то, да се некретнина стварно про да.

На основу свега тога може се констатовати, да је уговор о

опцији неважан, није судским путем остварљив, не ужива судску заштиту, те не може бити излазна тачка за другоредне правничке обавезе. Неважан уговор наине не може имати теретне конзеквенције. Само по себи произлази дакле, да се уговор о опцији, који нема правног ефекта, не може надопунити стипулирањем уговорне казне, што значи да и ово стипулирање уговорне казне не важи, будући је уговор о опцији ништаван.

Под уговорном казном разумева се оно давање, којим се дужник обвезује повериоцу за случај ако својој обавези у опште не или у недовољној мери удовољи. Стипулирање уговорне казне обично се дешава заједно са склапањем главног уговора, а може се утначити и касније, но у сваком случају као акцесорна обавеза, која свагда претпоставља главни уговор. Та акцесорна обавеза наине служи за осигурање односно за поткрепљивање главне обавезе. Питање је сада да ли се према овој дефиницији уговорне казне иста може скопчати са уговором о опцији као главним уговором. Пошто уговор о опцији не значи никакву обавезу за корисника, та се непостојећа обавеза не може поткрепљивати још и са акцесорном обавезом, те будући уговор о опцији, и ако стварно постоји, не важи, као логична конзеквенција тога: не може важити ни акцесорна обавеза. У том погледу наша јудикатура има тачно становиште и то: „Уговорна казна је акцесорна тражбина т. ј. не постоји ако је главна тражбина неваљана, ако је главна тражбина пре доспелости уговорне казне укинута или постане без кривице странака немогућа.“ („Dt. III. f. VI. 23.) А да уговор о опцији нема стварног ефекта, да судски није остварљив, те да заправо не ваља, то је према целој садржини појма опције ван сваке сумње.

Да се уговор о опцији не може поткрепити са уговорном казном, то произлази из даљњег становишта наше јудикатуре, према којој уговорна казна доспева у оном моменту, када обвезаник главног уговора пада у задоцњење. Та је околност немогућа код уговора о опцији будући да код таквог уговора задоцњења нема. И ако прође рок опције те корисник не употреби исту, не стоји нам никакво средство на расположењу, да корисника присилимо на испуњење т. ј. на куповање некретнине, те стога се не може ни говорити о задоцњењу. Где пак задоцњења нема, не може бити говора о уговорној казни. Ако је пак успркос тога уговорна казна ипак стипулирана, иста не ваља.

Када дакле власник некретнине склапа писмени уговор о опцији са другим лицем те у томе уговору стипулира уговорну казну за случај да корисник не употреби право опције, тај уговор према изложеном не ваља. Ако власник некретнине на основу таквог уговора покрене парницу против корисника под насловом уговорне казне,

онда тај власник не може уживати судску заштиту из тог једноставног разлога, што се обавеза без ефекта као што је опција не може поткрепити са акцесорном обавезом. Наше је мишљење дакле то, да власник некретнине на основу уговора не може тражити од корисника ништа.

Власник некретнине ипак може поступати против таквога корисника опције, који је њега оштетио, те може тражити од њега накнаду оне штете, коју власник некретнине мора подробно доказати. Дакле не на основу уговора, него једино на основу једностраног оштетивог дела корисника може власник некретнине поступати против примаоца опције, који је њега с тим оштетио што опцију није употребио, но та штета се има доказати.

Др. Људевит Шварц
адвокат, Чаковец.

О правном значају клаузуле одобрења надштитничких власти

У броју 6. и 7. Гласника Адвокатске Коморе за Банат, Бачку и Барању, страница 51, налази се једна начелна одлука Касационог Суда оделење Б. у Новом Саду број Г 237/26., која гласи:

„По §-у 269 зак. чл. XX. из год. 1877. код продаја скопчаних са грунтовним преписом, било да су обављене из слободне руке, било путем добровољне продаје, има се саставити писмени купопродајни уговор између татора, односно старатеља и купца, а на уговор се има прибележити одобрење Сирочадског Стола. Према томе док се не прикаже уговор снабдевен клаузулом одобрења, дотле нема перфектно и коначно одобрене купопродаје.“

Незнам, да ли је то дословни текст решења, те да ли није имао Касациони Суд у виду само дотични конкретни случај, што га је хтео решити.

Ако је текст дословно тачан, те се је хтело прогласити једно опћенито правно правило, онда имам да изразим своје тешке двојбе о исправности овог судског установљења.

I.

У првом реду је познато, да је у мађарском приватном праву неформалност правних послова правило, а формалност истих изузетак. Одобрење једног купопродајног уговора од стране надштитничке

власти је правни чин, који може уследити писмено, усмено, али и *per facta loquentia*.

Истина је, да се свако решење надштитничке власти има писмено формулирати, али то од искона није потрепштина правоваљаности правног чина одобрења, већ је ствар уредности, те је потребно понајвише ради доказа, или ради правних лекова, те да и виша власт види, како је нижа решавала, те из којих разлога.

Са правног гледишта није се правни положај променио ни након наредбе бр. 4420 918. угарског министра правде, јер је одобрење правни чин, који придолази на већ састављени писмени уговор.

У доказ исправности овог становишта цитирам следећа решења мађарских судова.

Из збирке Грил свезак број II/I. случај број 443.

Кр. Судбени Стол у Нађсебену: „Тужитељ се одбија, јер је доказано исправама приложеним одговору, да су за малодобности тужитеља мати и тотор од Сиротињског Стола затражили дозволу за продају непокретности, те да је Сиротињски Стол продају начелно прихватио, будући да је интересенте упутио, да испоставе купопродајни уговор и да исти предложе, те је купопродајни уговор предложен по тотору прихватио не само начелно, већ и фактично, јер је купцу уговор вратио тиме, да исти предложи ради одмере преносне пристојбе, те да га након тога врати Сирочадском Столу кратким путем. Након тога је Сирочадски Сто услед уговора дао купцу упуте гледе тога, како и камо треба куповнину плаћати, те је признао оне износе, које је купац према тим упутама исплатио. Купац је у сваком погледу удовољио налозима Сирочадског Стола, потпуно исплатио куповнину, те испунио своје купопродајне обвезе, стога се уговор има сматрати правоваљаним и према тужитељима, који су међутим постали пунодобни. То, што Сирочадски Сто није провидио уговор обичајном запорком одобрења, не значи, да Сирочадски Сто није прихватио уговор, јер је Сирочадски Сто уговор прихватио већ тада, кад су купац и тотор исти предочили, те кад је купца упутио, да уговор предочи ради одмере пристојбе. За то сведочи и то, да Сирочадски Сто није провидио уговор запорком одобрења с раздога, што су тужитељи постали међутим пунодобни, док иначе Сирочадски Сто нигде није дао израза својој намери, да уговор не ће одобрити.“ (Бр. 7036 од 25. X. 1894.) Кр. Табла у Коложвару: Потврђено. (Бр. 34. од 6. II. 1895.) Курија: Потврђено: Бр. 4169/1893. од 26. V. 1896.

II.

Одобрење уговора је перфектно и без клаузуле одобрења, чим је решење надштитничке власти задобило правну снагу.

Ваља разликовати између перфектности купопродајног уговора као правног посла из области обвезног права, те између грунтовне укњижбе права власништва темељем купопродајног уговора као начина стицања стварног права власништва непокретности.

Уговор може као перфектни правни посао постојати и без клаузуле одобрења, само да је одобрење иначе правоснажно уследило. То стајалиште подупирем следећим разлозима:

1. § 267.: XX.: 1877. друго зачело каже: „Грунтовна укњижба права власништва купца има се по правилу дозволити тек након потпуне исплате куповнине.“ Сам закон разликује између посла обвезно-правне нарави, и посла потребног за стицање стварног права.

Ако је надштитничка власт купцу дозволила оброчно плаћање куповнине од 100.000 дин. у месечним оброцима од 10.000 дин., те је купац исплатио 99.000 дин. и остао дужан 1.000 дин. надштитничка власт не ће издати уговор провиђен са клаузулом одобрења, но ко ће о том двојити није ли уговор ваљан и делатан, те да купац има исплатити само 1.000 дин. а власт да на то има уговор снабдети са потребном клаузулом, те исти купцу изручити.

Могуће је, да купац има куповнину обрачунати, јер је преузео обвезу плаћања дугова малодобних продавалаца, те је тој обвези и удовољио, али нема прописних намира, да исте предложи сирочадској власти. Власт не ће уговор снабдети са клаузулом одобрења, али ко ће тврдити, да уговор није перфектан и да одобрење није перфектно.

2. VIII. поглавље зак. чл. XX. из 1877. регулише само начин поступка надштитничке власти, те сва наређења тога поглавља имају значај прописа уредности, а не нарав правног чина потребног постанку двостраног правног посла.

Чин надштитничке власти, који је у противности са прописима овог поглавља, може евентуално утемељити дисциплинарну, или имовинску одговорност чиновника, или самоуправног тела, али не делује на права уговорних странака.

С тиме је у вези пропис §§ 144. и 149. Пословника Надштитничких Власти, да се снабдевање клаузулом одобрења врши ван седнице потписом председника, или код већих Сирочадских Столова потписом записничара, док само одобрење има да уследи у седници.

Уверења сам зато, да се из §-а 269. зак. чл. 1877. не сме више закључивати, него шта тај § заиста каже, наиме да надштитничка власт има на писмени уговор написати клаузулу одобрења.

Тиме тај § налаже власти једну формалну службену дужност. Преко тога тај § не иде, те никако не дира у друга постојећа опћенита правна правила.

Напокон је моје уверење, да се не сме претерати заштита малодобних на уштрб праведности и равноправности пред судом. Надштитничке власти имаду свом снагом настојати, да се свестрано и најенергичније сачувају и промичу интереси малодобника. Ова заштита малодобника је особито ствар савесног заступања истих и савесног надзирања, контроле, а чак и директне акције надштитничких власти.

Али кад је већ тим захтевима удовољено по закону и поступку сирочадских власти те готова ствар касније, кад су се промевиле не правне, већ господарске и валутарне прилике, долази у оквиру једне грађанске парнице пред суд, онда се општа правна начела имају једнако применити на пунодобне као и на малодобне по захтевима праведности и законитости, јер је законитост и праведност животна бит судских решења. Запостављање права пунодобника неким апартним начином тумачења законских правила такођер уздрмава правни осећај народа, те шкоди угледу власти. То се има нарочито наглашавати ради настале изненађујуће праксе у поратно време неких надштитничких власти, које стављају ван крепости перфектне правне послове, јер држе: „*Salus pupillorum suprema lex esto!*“ док је истина ово: „*Justitia regnorum fundamentum!*“.

Др. РУДОЛФ КЛАЈН, адвокат.

Валоризација.

Када судови реше правне спорове, код којих се досуђује дуг који је настао у предратно доба или за време рата, увек се осећа несаразмерност између давања које је тужитељ добио и између протудавања на што суд туженог обвезује. У место 100 предратних круна (које су имале једнаку вредност као и злато са истом номиналном вредношћу), судови не досуђују 1000 дин. колико би одговарало куповној снази ове своте него 25 дин. дакле једну четрдесетину. Особито незгодне последице настају код наследно-правних спорова где постоји спор између блиских рођака и овако судско решење спора не може да успостави разорену хармонију. Исто тако је помањкање ове институције штетно код осигурања, која су начин штедне код средњег и нижег staleжа, а потпуно је промашило свој циљ услед девалвације. Друге земље код којих је исто тако настала велика промена у вредности новца — што је разлог овој несаразмерности — помогле су се са институцијом валоризације и држим да би уважање ове институције било целисходно и код нас.

У погледу народно-господарског гледишта институција валоризације је потпуно оправдана. Новац је прометно средство; када контрахенти уговарају, да се за извесно добро има дати извесна свота новца, замишљају вредност новца непроменљивом као што у нормално време готово и нема флукуације у вредности истог. Природно је, с тога, ако у вредности новца наступи велика флукуација, да се мора ово код количине (своте) истог узети у обзир, јер иначе долази до неправде. — Новац у осталом није ни био увек прометно средство, него су у старом веку изражавали вредност у воловима, а у новије време се настоји у науци баш услед флукуације вредности новца ставити на његово место жито. Са своје стране држим, да би било најцелисходније оставити новац као прометно средство, а количина истог (свота) да се израчунава према индексу скупоће т. ј. ако би на на пример услед цене најпотребнијих намирница, „жизот“ постао два пута толико скуп, тада би зајмопримац требао вратити у часу доспелости двоструку своту. Но ово питање спада у народно господарство и стога бих за сада констатовао само толико, да је новац прометно средство, чија се вредност пресумира у свакодневном животу непроменљивом. Из тога следи: наступи ли ипак, противно сваком очекивању, промена у вредности новца, правни поредак мора водити о томе рачуна.

Што се тиче правне основе валоризације, ова може бити и опћенито начело „*salus rei publicae suprema lex*“ и поред тога може бити и то, да правни поредак (било законодавство било прачосуђе) жели да остварује праву вољу контрахената. Обзиром на случајеве, који настају, када једна странка из незнања или услед принудног стања уговори несаразмерно тешке обвезе за себе, те правни системи то ниште (максимирање цена, прикрата преко половице, закони против лихварства, *societas leonina*, когитивне норме за неке врсти уговора итд.) — онда према томе поготово може власт да интервенира, кад се ради о томе, да се очевидна воља странака очува у приватно-правном промету.

Што се тиче техничких потешкоћа, ове без сумње предлеже, али пример других земаља показује да нису несавладиве, а у ствари ни не значе готово ништа на путу остварења највишег идеала, правде.

Нови закон о адвокатима према члановима Обласног Одбора.

— Мишљење Одбора Одвјетничке Коморе у Сплиту. —

Обзиром на прописе §§ 4. сл. в) и 33. сл. а) закона о адвокатима од год. 1928. настаје питање, да ли чин члана Обласног Одбора пада под појам јавне службе у својству чиновника.

Овај је Одбор следећег мишљења:

Под појмом чиновника, службеника у ширем смислу разумева се свака званична делатност у корист трећих лица.

Треба разликовати између приватних и јавних намештеника.

Код првих то је трајно вршење неких дужности, које су скопчане са званичном делатношћу, преузетих у корист приватних лица; код других пак то је вршење истих дужности преузетих према јавној институцији.

У ужем смислу речи подразумева се јавно вршење дужности према јавним институцијама. Јавна служба је скопчана на многим правима и дужностима, које су нормиране законима, инструкцијама и статутима.

У унутарњем односу службеника према јавној институцији долазе у првом реду у обзир његове дужности, које одговарају сврси те службе и службеник одговара по дисциплинским, по казним прописима и по унутарњим прописима. Према вањском свету службеник је носитељ јавне моћи (Amtsgewalt) и имаде право на неке почасне повластице и на неки ауторитет, јер све што службено делује ужива особито поуздање, пошто закон подељује његовим актима потпуну веродостојност (fides publica). Али што је већи углед јавног службеника, теже су последице злоупотребе власти.

Службеник може да буде именован, а може да буде и изабран а то толико на државне положаје, као и на покрајинске, среске и општинске службе.

Службеник може да врши свој чин уз становиту плату, или без плате (почасна служба, Ehrenamt).

За појам службеника или чиновника свеједно је, да ли он води посао самостално и да ли је он наредбодавац (министар, судца, члан управног већа анонимног друштва) или је подређен којему шефу, који му даје упуте, а он мора да се према тим упутама равна.

Из тога следи, да појам „чиловника“ или „службеника“ обухваћа сва она лица, која за рачун трећих обављају поверене званичне послове, и стоји у опреци са појмом „послодавца“, који води послове за себе

самога. „Чиновник“ одговара према послодавцу за све последице вођења повереног му делокруга. Свеједно је који је послодавац, да ли приватна особа, или једно друштво, или пак морално биће, као држава, област, општина и т. д., као што је индиферентно, да ли постоји за становити случај чиновничка прагматика или не.

Тако министри су државни чиновници (види чл. 27., 138., 139. закона о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда), јер они обављају послове за рачун државе (чл. 90. Устава) и они за своје кривице и неуредности бивају суђени од државног суда (чл. 91. и 93. Устава).

На исти се начин имаду сматрати чиновницима или самоуправним службеницима чланови обласног одбора, јер одборнике бира обласна скупштина за цео период, те они примају плату и остају у дужности све док новоизабрани одбор не прими послове од старог (члан 90. зак. о обласној и средској самоуправи од год. 1922.) јер сваки одборник управља једном граном самоуправних послова (чл. 91. истог закона), те стоје на челу појединог „одјела обласног одбора као одјелни предстојник“ (§ 3. Уредбе Сплитске Области о устројству Обласног Одбора од год. 1927. и §§ 2. и 3. Уредбе о устројству Одбора Дубровачке Области за год. 1927.) јер одбор је извршни орган Обласне Скупштине (чл. 93. зак. о обл. и сред. самоуправи од год. 1922.), јер одборници подпадају под дисциплинску власт управних судова у погледу њиховог службеног деловања (чл. 100. истог зак.) јер одборници имаду право на годишњи одмор, који се има употребити редом, који се има установити по потреби службе (§ 20. Уредбе Сплитске Области о устројству Одбора од год. 1927. и §. 21. Уредбе Дубровачке Области од год. 1927.), јер уживају право накнаде путних и селидбених трошкова државних чиновника (§. 1. Уредбе Сплитске Обласне Скупштине о накнади путних и селидбених трошкова чланова обл. одбора и службеника од 10. XI. 1927.) и т. д.

У овом низу мисли важна је решидба Врховног Суда од 25. II. 1873. број 10684. (Глазер—Унгер бр. 5147.) у ствари једног овршног предлога да веровнику буду дозначена и исплаћена берива његовог дужника, која је он побирао у својству члана земаљског одбора, у којој је молби Врховни Суд удовољио с мотивацијом да се чланови земаљских одбора имаду сматрати покрајинским чиновницима, јер да они у свом делокругу врше управне послове, а потом да су њихова берива подложена оврси у смислу патента од 25. X. 1798. бр. 436. и дворске одлуке од 3. IV. 1838. бр. 262.

И чланови Општинске Управе јесу општински чиновници, јер руководе и управљају општинским добрима и врше административну

власт те одговарају према општинама (§§ 51—63. општинског правилника). Једина је разлика, што по нашем општинском реду служба чланова општинских управа је бесплатна.

По овим разматрањима мора се закључити, да члан Обласног Одбора мора бити сматран као чиновник или службеник Обласне Управе и да пошто је та његова служба скопчана са платом, он не може да стече адвокатуру по § 4. сл. в) адвокатског закона.

Умољава се тај цењени Одбор да изволи по могућности чим пре доставити овом одбору своје мишљење у овом предмету евентуално с особитим обзиром на посебне тамошње законске прописе.

Сплит, дне 2. јануара 1929.

Одбор Одвјетничке Коморе.

*

Одбор Адвокатске Коморе у Новом Саду претресао је ово питање на својој седници, одржаној 1. фебруара 1929. год., те је након дуже дискусије констатовао да је становиште Сплитског Одбора Одвјетничке Коморе сагласно са законом и у целости се изјавио солидарним са горњим гледиштем. (Прим. Ур. „Гл.“).

Саопштења Председништва Апелационог Суда.

— Установљење трошнова. —

Г. председник Апелационог Суда у Новом Саду је под Број Предс. I. Б. 9—1929. издао следеће наређење:

Дошло ми је до руку неколико одлука из којих сам се уверио да неки судови, надлежни за решавање утока поднесених по предмету установљавања трошкова и издатака према својој странци према §-у 18. зак. чл. LIV: 1912., решења нижих судова разрешавају зато, што адвокат својој молби није приложио трошковник, па упућују ниже судове да накнадно набаве трошковник, исти доставе странци, овој даду рок за стављање евентуалних приговора, а затим донесу ново решење.

Овакав поступак не одговара ни закону а ни сталној судској пракси по овом питању.

§ 18. зак. чл. LIV: 1912. наиме тако се тумачи, да ако заступник странке, приликом тражења да се утврди његов трошак према својој странци, не приложи молби свој трошковник, тада суд треба да сматра, као да адвокат само то жели, да се при утврђењу награде и издатака поступајући суд ограничи само на оне податке, који су му познати из поступка, који је пред њим текао.

Ова предпоставка у томе налази своје оправдање, што адвокат, који тражи да му се установи трошак само за оне радње, које се могу утврдити из списка, у опште и нема разлога ни потребе да поднесе свој трошковник, јер би у тај трошковник могао завести само оне радње, које су суду и иначе познате из парничких списка.

Према томе, ако правозаступник тражи установљење својих трошкова на основу §-а 18. зак. чл. LIV: 1912. а својој молби не прикључи трошковник, тада суд не треба да позива адвоката да накнадно поднесе свој трошковник, односно призивни суд не треба да разрешава првостепено решење, већ има да мериторно реши ствар на основу података који су му познати из списка.

Горње решење има се доставити господи председницима Окружних Судова с тим, да изволе о том известити подручне им судове ради знања и равнања, и да ми о учињеноме поднесу извештај у року од 8 дана.

Нови Сад, 11. фебруара 1929. године.

Председник:

Др. Никола Игњатовић.

О режиму непокретних имања у пограничној зони са Румунијом.

Председник Апелационог Суда у Новом Саду је под Број Предс. I. Б. 61—1928., издао следеће саопштење:

По Закону о Конвенцији између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Краљевине Румуније о режиму непокретних имања у пограничној зони од 5. јула 1924. (Служб. Нов. бр. 32. VI. од 12. II. 1927.), само ће садашњи сопственици и њихови законити наследници моћи да уживају право сопствености на земљама, које леже са оне стране границе у одређеној зони — која је утврђена у дубини од 10 км. са сваке стране граничне линије, и која се споразумно може и проширити (чл. 1.) — као и повластице предвиђене у споменутој Конвенцији. У свима случајевима, у којима би непокретно имање ове категорије услед продаје, размене, поклона и испоруке (легата), требало да пређе на неког новог сопственика, Држава, на чијој се територији имање налази, имаће првенствено право откупа и моћи ће да постане сопственик на тај начин, што ће платити нормалну цену, коју ће, према вредности земљишта у месту, одредити арбитри, именовани од обеју заинтересованих страна, а у случају, да се они не сагласе, одлучиће суд у чијој се јурисдикцији налази непокретност. Ако се пак заинтересована држава не жели да користи својим првенственим правом откупа, сопственици ће моћи слободно да располажу својим имањима са једним ограничењем, да их не продају држављанима своје земље. (Чл. 4. истог Закона).

Према горњим законским одредбама, дакле у свима случајевима, горе наведенима, потребно је, да се у првом реду докаже, да се наша држава не жели користити првенственим правом откупа, и да је нови купац односно прибављач некретнине, наш поданик.

У колико интересована странка у свом поднеску то не би доказала веродостојно, молбу би имала дотична грунтозна власт одбити.

Како се неки подручни судови у више махова нису придржавали горњег Закона, то умољавам г. председника Окружног Суда, да дотичне пограничне судове упозоре на горе споменути закон и да их упозори, да га се у будуће строго придржавају, како се не би осујетила сврха коју су имале у виду горње Конвенције.

О учињеном молим извештај.

Нови Сад, 15. новембра 1928. год.

Др. Никола Игњатовић
председник Апелационог Суда
у Новом Саду.

— Нема припремних списа пред сресним судовима. —

Председник Апелационог Суда у Новом Саду је под Број Предс. I. Б. 35—1928. издао следеће упутство:

Из поднесених грађанских парничних списа уверио сам се, да код неких среских судова заступници странака подносе припремне списе, па чак по некада и сам суд позива странке, да у појединим питањима поднесу своје припремне списе.

Овакав се поступак противи прописима грађанског парничног поступника, јер § 205. изрично налаже, да се у поступку пред среским судом не могу применити §§-и 194—201. Гпп.

Према томе у поступку пред среским судом ни једна од странака не може дати припремни спис (§ 194—196.); ако туженик на усменој расправи хоће да подигне противтужбу, то не може саопштити тужитељу припремним списом (§ 197.); следствено томе нема места, да се достављају примерци припремних списа, нити се могу примерци припремних списа депоновати код суда ради прикључења списима (§ 198—200.); нема места надаље ни томе, да се исправе пре расправе депонују у оригиналу у судској канцеларији (§ 201.), а има места томе сходно другом ставу §-а 205. у случају када се расправа мора одгодити.

Како се подношењем недозвољених припремних списа не би непотребно умножавао рад виших судова, а и ради тога, да судови поступе по закону и једнообразно, умољавам господу председнике Окружних Судова, да овај мој распис упуте подручним судовима

ради знања и сходног придржавања, као и председницима грађ. призивних сената, овим потоњима с тим, да поступе по §-у 13. и 15. зак. чл. XVII:1891. односно по §-у 98. и 100. пословних правила од 19. августа 1891. год. издатих под бројем 4291., у колико би запазили, да се који средски суд не би строго придржавао овог, као и мојих ранијих расписа, односно законских прописа.

О учињеноме има ми се поднети извештај у року од 15 дана. Нови Сад, 4. јуна 1928. године.

Др. Никола Игњатовић
председник Сената.

— Судска и правна помоћ између СХС. и Италије. —

Председник Апелационог Суда у Новом Саду је под Бр. I. 55—1928. саопштио свим судовима следеће саопштење Министра Правде:

Свима правосудним надлештвима на територији Баната, Бачке, Барање и Међумурја.

Господин министар спољних послова је писмом од 10. јула 1923. год. бр. 4450. известио господина министра правде да је тражио од талијанске владе да се изда наређење талијанским судовима да на основу чл. 12. Уговора између Главних Сила Савезничких и Удружених и Државе Срба, Хрвата и Словенаца у Сент-жермену 10. IX. 1919. г. одредбе Конвенције о консулству и настањивању између Србије и Италије од 28. октобра (9. новембра) 1879. год. односно судске и правне помоћи као и извршности пресуде морају бити извршиване и од талијанских судова.

Обзиром на то је господин министар правде својим решењем од 25. јула 1923. г. бр. 38497. наредио, да се има скренути пажња свима судовима у нашој земљи на то, да Конвенција о консулству и настањивању између Србије и Италије од 28. октобра (9. новембра) 1879. г. важи још данас на територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца на основу чл. 12. Уговора између Главних Сила Савезничких и Удружених и Државе Срба, Хрвата и Словенаца 10. IX. 1919. г. и да према томе важе још одредбе горе наведене Конвенције односно судске и правне помоћи као и односно извршивости пресуда.

Предње се доставља ради знања.

Бр. 38497/923. 30. јула 1923. Београд.

По наредби министра правде
у зам. начелника

Ј. Костић, с. р.

Др. Људевит Шварц
адвокат, Чаковец.

Питање таксе на молби за уверење о сиромаштву.

— Решење Генералне Дирекције Пореза —

Др. Људевит Шварц, адвокат у Чаковцу (Међумурје) упутио је Адвокатској Комори саопштење, које је од општег интереса, те га услед тога овим објављујемо. Гласи:

„Услед решења Апелационог Суда у Новом Саду Бр. Г. 2502/1925. отштампаног на страници 47 под бр. 33. Збирке одлука Виших Судова годиште 1928. издања Дра Н. Игњатовића тражили су овдашњи судови (а ваљда и они у Војводини) за молбе ради поделења права сиромаштва наплату таксе од 25 динара.

У парници бр. Г. 2572/1928. овдашњег Среског Суда жалио сам се против оваквог тражења и молио сам, да се спис ради решења тога питања подastre Ген. Дир. Пореза у Београду.

Ген. Дир. Пореза запримила је тај спис дне 28. XII. 1928. под бр. 165360/28. и донела је 4. I. 1929. у тој ствари следеће решење:

„Како су лица са сиромашним уверењем ослобођена од плаћања ове таксе, то ако се иста одбију од тражења у томе случају имаду платити таксу од 25. динара.“

Ово је решење од општег интереса и у складу са тач. 2. чл. 6. Закона о Таксама, те Вам исто саопћујем ради одштампања у Вашем угл. Гласнику“.

Судска пракса

А) Начелне Одлуке Виших Судова у Војводини.*)

Контрасигнирање ревизионе молбе факсимилом јесте такав недостатак, који се накнадно може отклонити својеручном сигнатуром адвоката:

(Апелациони Суд у Новом Саду бр. Г. 1244/1924.)

*

§ 11. зак. чл. XX:1877. у погледу обвезе на издржавање деце, не чини разлику између деце и бабе по оцу и деде и бабе и матери; према томе деда и баба с обе стране подједнако су обавезни да издржавају своју унучад.

*) Из Збирке Одлука Виших Судова Краљевине Соба, Хрвата и Словенаца, од др. Николе Игњатовића председника Апелационог Суда у Н. Саду.

(Апелациони Суд, као ревизиони Суд у Н. Саду бр. Г. 426/1927. од 18. новембра 1927.)

*

Трг. закон нигде не изриче, да нема правоваљаности онај трговачки посао, који склапа трговачки опуномоћеник насупрот наређењу §-а 53. Трг. Закона. Ово законско наређење штити интерес шефа. Према томе, треће лице, које је са опуномоћеником склопило упитни трг. посао, не може се позивати на то, да је склопљени посао неваљан, зато, што га је опуномоћеник склопио без пристанка господарева.

(Апелациони Суд као ревизиони Суд у Н. Саду бр. Г. 2681/1925. од 30. новембра 1927.)

*

I. Некретнина купљена на јавној дражби, и ако је купљена новцем асцендента, има се сматрати стеченим иметком. Породични је иметак само онај новац, којим је купљена некретнина. II. Ако тужитељ тражи свој нужни део у природи (у некретнини), а суд нађе, да му припада нужни део у новцу, тада се тужба не може сасвим одбити, већ се има тужитељу досудити нужни део у новцу.

(Касациони суд Одељење Б) у Н. Саду бр. Г. 308 1927.)

*

У парницама, које без обзира на вредност спадају у делокруг среског суда, ако вредност спора не прелази своту од 25.000 Динара, ревизионо суђење врши Апелациони а не Касациони Суд. Код израчунавања ове вредности, не долазе у обзир припадци (камата, плодови, штета и трошак), него само главно потраживање.

(Касациони Суд Одељење Б) у Н. Саду бр. Г. 429/1927.)

*

I. Пропис из §-а 345. Трг. Закона, по ком се исплата куповине има извршити приликом преузимања купљеног предмета, односи се само на куповине за готов новац. — II. Камата на куповну цену и трговцу припада само од дана доспелости. У трговачким пословима, — уколико није друго уговорено — повериоцу припада само 5⁰/₀-а камата, а не 6⁰/₀-а. — III. Када је продавац примио део куповине, а није чинио приговоре на ту изјаву купчеву, да ће остатак исплатити тек после четири месеца, тада се сматра, да је роба продата на почек, односно, да је продавац пристао на одгоду плаћања.

(Касациони Суд Одељење Б) у Н. Саду бр. Г. 254/1925.)

*

Власником некретнине има се сматрати онај, који је убележен у грунтовници као такав. Све дотле док се грунтовно стање не преиначи, грунтовни власник по правилу има права тражити посед своје некретнине од сваког, чији се посед не оснива на чину самог власника.

(Касациони Суд Б) Одељење у Н. Саду бр. Г. 112/1923.)

I. Незбринута породица оптуженога, као олакшица, није довољна за примену §-а 92. Кз. — II. По другој ставци §-а 308. Кз. новчана казна као споредна казна може се одмерити — по озакоњеној уредби од 3. августа 1921. г. — до 800 Динара.

Апелациони Суд у Н. Саду бр. К. 514/1927.)

*

Купатило је у смислу §-а 25. зак. чл. XVII:1884. — обртно предузеће; према томе тужитељ, који својом тужбом тражи или извршење намештеничког уговора или одштету услед престајања намештеничког одношаја, требао је своју тужбу, у смислу §-а 176. Обртног Закона, предходно код I. ст. обртне власти покренути. Како пак то није учинио, ревизиони је суд на основу тач. 2. §-а 180. и 540. Гпп. пресуде нижих судова ван снаге ставио по службеној дужности, а поступак по овој тужби обуставио.

(Апелациони Суд као Ревизиони Суд у Н. Саду бр. Г. 195/1924. од 15. децембра 1927.)

*

I. Саучесници у једном незаконитом делу солидарно су одговорни за учињену штету. — II. Проузроковач штете дужан је исту накнадити без обзира на то, да ли је имао од тога користи или не.

(Апелациони Суд као ревизиони Суд у Н. Саду бр. Г. 564/1923. од дана 29. новембра 1927.)

*

Молби ради принудног извршења против Држ. Ерара није удовољено, јер у смислу чл. 60—66. Закона о Државном Рачуноводству ни један издатак из државне касе не може бити учињен без предходно одобреног одговарајућег кредита и прописног налога наредбодавца, а молитељ уз молбу није поднео никакав доказ о томе, да је он код надлежних власти, после донесене пресуде без успеха тражио отварање одговарајућег кредита и издавање налога за исплату.

(Апелациони Суд у Новом Саду бр. Г. 524/1926. од дана 20. децембра 1927.)

*

Када постоји правоснажна нагодба о принудном поравнању, па дужник не одржи у том поравнању установљене рокове за плаћање, тада поверилац може одмах тражити принудно извршење, а нема права покренути парницу.

(Касациони Суд Одељење Б) у Н. Саду бр, Г. 343/1927.)

*

У излучним парницама против другостепене пресуде, којом је првостепена пресуда потврђена, нема места даљем правном леку (ревизији).

(Касациони Суд Одељење Б) у Н. Саду бр. Г. 397/1927.)

*

Укидање сувласништва путем јавне продаје не може се одредити у незгодно време; таким се има сматрати, када заједничку некретнину терети право плодуживања, пошто би се услед тога постигла мања куповна цена.

(Касациони Суд Б) Одељење у Н. Саду бр. Г. 240/1924.

*

Предратни зајам подигнут у бившем аустро-угарском новцу, има се вратити од стране наших држављана, без обзира на место плаћања, у динарима, и то у релацији од 4 : 1.

(Касациони суд Б) Одељење у Новом Саду бр. Г. 14/1927.)

*

Наредба бр. 4420/1918. М. предс. има се применити на сва добровољна отуђивања некретнина, осим на оне јавне продаје, које имају дејство извршне лицитације (§ 204. Извршног закона). Није таква јавна продаја она, која је јавно одржана у присуству општинских органа. За ваљаност ове продаје потребно је, да о њој буде састављена исправа.

(Касациони Суд Одељење Б) у Н. Саду бр. Г. 310/1925.)

*

I. Кад је призивни суд оптуженога ослободио на основу тач. 2. §-а 385. Кп. тада нема места ништавној жалби на темељу тач. а) §-а 385. Кп. — II. Када се оптужени прогласи кривим због кривичног дела јаташтва, онда се има изрећи не само губитак звања, него и суспензија вршења политичких права.

(Касациони Суд, Одељење Б) у Н. Саду бр. К. 36/1926.

*

I. Даровни уговори имају се строго тумачити. — II. Када отац за свога живота уступи уживање извесних некретнина своме сину, с којим је у једном домазлуку, тада је предпоставка, да је отац уступио само плодуживање, а не и власништво тих некретнина. Онај ко тврди противно, мора то и доказати.

(Касациони Суд Одељење Б) у Н. Саду бр. Г. 2/1926.)

*

Против пресуде призивног суда, законом је искључена ништавна жалба на основу тач. 1. а) §-а 385. Кп., када се оптужени у погледу установљења кривице, задовољио пресудом I. степеног суда, а призивни је суд одобрио тај део пресуде првостепеног суда.

Касациони Суд у Н. Саду К. 95/1926.

*

Ништавној жалби на основу тач. 6. §-а 384. Кп. има места само онда, ако позивни суд одређујућу пресуду првостепеног суда, на темељу тужиоачевог позива, преиначи и оптуженога осуди, јер у смислу алинеје 2. §-а 413. Кп. на позивну главну расправу увек се има позвати односно привести оптужени, када Апелациони Суд одређујућу пресуду окружног суда узима у разматрање услед позива тужиоачевог.

Касациони Суд Одељење Б) у Н. Саду бр. К. 307/1924.)

*

Оптужени је, ушав у авлију своје жене, која је у том времену становала код свога сина, пришао најпре прозору и позвао је, да му врати ствари; она то није учинила, већ је отрчала у кухињу и закључала кухињска врата. Оптужени наљућен, што га жена не пушта унутра, провалио је кухињска врата, ушао унутра и ножем, који је имао код себе, напао је своју жену и задао јој шест телесних озледа, од којих је једна повредила трбушну мараму, проузроковала њено запаљење, и услед тога и смрт покојнице. Држ. тужилац тражио је квалификацију по §-у 278. Кз. Установљена је квалификација из §-а 280. Кз.

Касациони Суд Одељење Б) у Н. Саду бр. К. 62/1925.)

*

I. Утврђено је, да је оптужени после прве свађе са оштећеним, тражио прилику, да се поново састане са оштећенима па да се с њима лично разрачуна; и да су оштећени, тек потом, кад им се оптужени приближио, напали на оптуженог, да би преухитрили спремани и отпочети напад оптуженог против њих. Није установљен случај нужне одбране. — II. Из тих чињеница, да је оптужени предходно претрпио телесне повреде од оштећених и да је услед тога оптужени био у раздраженом стању, у коме није могао хладнокрвно оценити своја дела и поступке, суд је извео закључак, да не предлежи предумишљај.

Касациони Суд Одељење Б) у Н. Саду бр. К. 223 1927.)

*

I. Оправдано је напустила свога мужа она жена, коју је муж напукао, када му је приговорила то, што подржава љубавни одношај са страном женском. — II. Није озбиљан позив мужевљев, ако овај у време позива живи у дивљем браку с другом женом. У оваком случају жена има оправдан разлог, да се свом мужу не врати на позив.

Касациони Суд Одељење Б) у Н. Саду бр. Г. 370/1926.)

Б) Решења Будимпештанске Курије.

Поништење уговора о купопродаји некретнине, услед тога, што једна уговорна странна касни са потписивањем уговора.

Продавац зато одустаје од уговора о купопродаји некретнине, који је потписао, што купац, који станује у неком другом месту, касни са потписивањем уговора.

Ако су странке, које склапају посао, приликом истављања исправе присутне, исправа се, по правилу, има потписати одмах; у противноме случају, отсутна странка, која, може бити, не станује у месту у коме се исправа иставља, има да стави свој потпис или рукознак у оном праведно одмереном року, који је, у даноме случају и у нормалним околностима, за потписивање потребан.

Пошто тужени купац исправу није потписао у року, који је према горњем био потребан, и пошто се тужилац-продавац није могао оставити у неизвесности о томе, да ли ће купац извршити формалност, потребну за закључење тога посла и хоће ли се посао фактично и закључити, пошто се, коначно, продавац не може везати и учинити зависним од купца а да није нешто учињено и обратно — то се посао купопродаје, садржан у исправи под А), услед тога што је купац одоцнио са потписивањем, у смислу наредбе бр. 4420/1918. М. Е., не може сматрати стављеним на хартији, нити пуноважним. (К. V. 8546/1927., Освалд, 16. I. 1929.).

*

Захтев да се исплати награда за рад, ако награда није била обавезно уговорена. Тужитељка је годинама била у служби једне рођаке, од које, осим опскрбе и одела, није, додуше, добијала никакву другу награду, али јој је ова обећала да ће је удати и начинити својом наследницом. Тужитељка је тужбу ради исплате награде покренула после својега одласка, после 25 година, поводом тога, што је покојница (послодавац) није именovala својом наследницом. Тужени се бране тиме да се рођачки рад има сматрати бесплатним радом, да обећање о наследству није учињено уз потребне формалности и, коначно, да је потраживање застарело. Курија тужитељици њено потраживање, прерачунавши га на одговарајући начин, досуђује у целости и пресуду образложава овако:

Награда за рад има да се исплати и онда, ако она није посебно условљена, претпостављајући да околности не намећу закључак да се радник бесплатно примио посла. Из овога следи да је онај, који некога узме к себи уз обећање да ће га учинити наследником, па то своје обећање не испуни, дужан да плати одговарајућу награду за учињене му услуге, и онда, ако у томе погледу није био склопљен претходан споразум (140. бр. Е. X.).

Околност, што послодавац своје обећање раднику није дао у обавезном облику и што тај споразум није стављен и у формалан

споразум, није разлог да се потраживање не наплати, јер тужитељка своју тужбу није ни поднела ради испуњења обећања, него је поводом послодавчева обећања пражила само толико, да се констатује да се она службе није примила бесплатно, па да се, према томе, та служба не може сматрати бесплатном.

Не може се уважити одбрана тужених: да се тужитељка тиме, што је своју тужбу поднела 23 године по своме одласку од послодавца, свога потраживања и одрекла и да је део потраживања за 1892. и 1893. годину застарео, јер је Апелациони Суд сасвим јасно и тачно констатовао да се тек после смрти послодавчеве, приликом отварања тестаментa, видело да послодавац није испунио своје обећање, па да је, према томе, потраживање тек онда постало плативо. (К. II. 6623, 1427., Тот, 29. I. 1929.).

*

Бракоразводна парница. Неверни брачни друг упућује позив за повратак. Супрузи су се посвађали у питању васпитавања детета, које је тужена имала из првога брака и том је приликом тужитељ грубо изгрдио и физички инсултовао тужену, па ју је онда оставио. Желећи, убрзо после тога, да поправи своју грешку, тражио је од жене да опет успоставе заједнички брачни живот, а пошто ова то није хтела да учини, он је, када су протекли оних шест месеци одређених за измирење, на основу тачке а) 77. §-а закона о браку, покренуо против ње бракоразводну парницу. Курија је тужбу одбила са следећим образложењем:

Апелациони Суд тачно је указао на правно правило, по коме онај од супружника, који је раскинуо заједнички брачни живот, није искључен од могућности да, на основу тачке а) 77. §-а закона о браку, тражи развод брака, ако, приступајући помирљиво другоме супружнику, покушава озбиљно да га наведе на опраштање и успостављање брачне заједнице и ако тај други супружник на судски позив, упућен шест месеци после безуспешног покушаја за измирење, заједнички брачни живот неоправдано не успостави.

Међутим, ово изузетно правно правило не може се применити у случају када је онај супружник, који је раскинуо брачни живот, према другоме супружнику тако тешко повредио брачну обвезу, да овај то — с обзиром на животне околности супружника — није дужан да опрости.

А тужитељ је тужену, поводом несугласица, насталих око васпитања детета, и пред страним лицима грубо увредио и више пута физички напао и тиме у толикој мери повредио њено достојанство, и као матере и као жене, да тужена с обзиром на друштвени положај

и васпитање супружника, није била дужна да му опрости. Према томе, није била дужна да успостави брачни живот ни у случају да се тужени за свој поступак искрено покајао. Околност да је тужитељ тужену, убрзо после прекида заједничког брачног живота, звао натраг у неки други стан, у погледу доношења пресуде у овој парници, није важна (К. III. 874/1928. Вестермајер, 29. I. 1929.).

*

Примање понуде. Тужени је тужитељу продао волове, а овај му је, после закључења посла, понудио да измене поједине услове, али није добио одговора на ту своју понуду. Тужитељ је ово квалификовао као прихватање понуђене измене и тужио је туженога за накнаду штете, зато, што није испунио услове. Курија тужбу одбија, јер се ђутање туженога не може сматрати прихватањем споменуте тужитељеве нове понуде, пошто се одредба, садржана у првоме начелу 320. §-а Трг. Закона, односи само на понуду за закључење посла, а не и на понуду за измену правоваљано већ закљученог правног акта. (К. IV. 2330/1928., Житваји, 15. I. 1929.).

*

Приговори јемца, нада главни дужник признаје потраживање. Јемац пориче да постоји оно потраживање, које је признао куратор масе под стечај палог главног дужника. Курија констатује да јемац напрема кредитуру може, осим приговора који се тичу његове властите особе, изнети и све оне приговоре, које против потраживања има права да изнесе главни дужник и да јемац то своје право не губи ни онда, ако се главни дужник, после преузимања јемства, одрекао приговора. Признање куратора масе не протеже се, дакле на туженога и не може се сматрати да, што се његове особе тиче, правна основа има снагу пресуде. (К. VIII. 2646/1928., Гот, 1. II. 1929.).

*

Оправдана одбрана од оца. Муж је секиром вијао жену и свог старијег сина, који је пожурио матери у помоћ, ударио је секиром тако снажно, да је овај онесвеснуо. Млађи син, оптужени, који је исто тако пожурио у помоћ, отео је оцу, који је и матери и сину претио убиством, секиру и смртоносно је ударио обезоружаног оца. Курија, под насловом оправдане одбране, ослобађа оптуженог са следећим образложењем:

Пошто је опасност неоправданог и непосредног нападаја постојала и после разоружања, то је, по 79. §-у К. З., малолетни оптужени имао права да отклони ту опасност од немоћне матере и онесвеслог

брата; када је, дакле, учинио нешто у томе правцу, он, заиста, није прекорачио оправдану одбрану.

Међутим, услед тога, што је ударац био тако јак, да је озлеђени, отац оптуженога, од последица умро, малолетни оптужени је очигледно прекорачио границе оправдане одбране, јер је јасно да је оца — нападача, када га је већ био разоружао, могао задржати од даљих напада и на какав други начин, а не на овај, за који је морао знати унапред да ће имати тешке последице.

Узев, међутим, у обзир све оно, што је Кр. Табла, сасвим тачно, истакла, Кр. Курија налази да је прекорачење оправдане одбране последица страха, бојазни и збуњености малолетног оптуженог, а то се, по последњем зачелу 79. §-а К. З., не кажњава. (К. II. 6751/1927., Секе, 5. II. 1929.).

*

Одговорност домара за одржавање нуће у исправном стању. Једна трула даска у таванском ходнику пукла је и озлеђени је пао кроз отвор, који је тако настао. Услед тога је тужио домара за тешку телесну озледу, нанешену непажњом и том је приликом констатовано да оптужени није известио кућевласника о горњем недостатку. Курија кажњава, јер

је оптужени, као надзорник куће, био дужан да се постара да се оправи споменута даска, а пошто је то пропустио, проузроковао је том својом немарношћу тешку телесну озледу. (К. II. 8044/1927., Секе, 22. I. 1929.).

*

Издржавање детета, против наследника природног оца. После смрти природног оца детињег, који је био обвезан да плаћа издржавање незаконитоме детету, његова удовица, са петоро малолетне деце; на основу 413. §-а Гр. п. п., покреће парницу, да се незаконитоме детету досуђено издржавање од 96 пенгеа снизи. Апелациони Суд снижава издржавање на 48 пенгеа месечно. Тужени у својој ревизионој молби тврди да би тужбу по 413. §-у Гр. п. п. могла да покрене само на плаћање обавезана странка, јер то право није прешло на наследнике. Табла у Ђеру одбија ревизиону молбу из следећих разлога:

Наследници преузимају права и обавезе тестатора, па зато имају право да покрену све оне парнице, које нису везане за особу тестаторову; парница за снижење издржавања, пак, не спада у сада споменуте парнице. Што се пак тиче 413. §-а Гр. п. п., извештај парламентарног правног одбора посебно напомиње да парницу, споменуту:

у томе одсеку, могу покренути не само странке, које су учествовале у ранијој парници, него и правни наследници.

Позивајући се, дакле, на 413. §. Гр. п. п. Апелациони Суд није повредио правно правило када је изрекао да тужитељи с правом могу тражити да се смањи издржавање, установљено у ранијој парници.

Апелациони Суд се држао постојећих правних правила и онда, када је изрекао да ванбрачно дете, што се тиче издржавања, не може тражити више него супруга природнога оца и негова законита деца, која не могу бити потиснута у позадину од незаконитога детета, са којим имају једнако право на издржавање.

По правноме правилу, које је усвојила судска пракса, по смрти природнога оца право ванбрачнога детета на издржавање не престаје, додуше, али у име издржавања може тражити само ону суму, на коју би се отац — сада већ не узимајући у обзир његову способност за зарађивање — узев у обзир издржавање малолетне законите деце и супруге (удовице), на основу његове оставине, могао обавезати.

У даноме случају, дакле, осим одредаба 413. §-а Гр. п. п., треба, приликом установљења издржавања, применити и горње правно правило. (Табла у Ђеру, П. I. 2146 1928., Макаји, 17. I. 1929.).

В) Берзанска пракса

Дужник не може да компензира тражбину свога веровника са протупотраживањем које има против пуномоћног инкасанта и ако овај то тражи без изречног пристанка веровника.

Фирма А. је купила од фирме Б. брашна у вредности од Дин, 33.740. Приликом преузимања робе купац је приговорио каквоћи исте. те је утужио продавца код Избраног Суда Новосадске Продуктне и Ефектне Берзе тражећи да се одреди парнична екскертиза и да се установи мањак вредности лифероване робе. Стога је тужилац у име куповне цене исплатио само Дин. 20.000 док је остатак задржао ради покрића свога потраживања на име бонификације. Приликом расправљања тога спора тужени је подигао притужбу на тај остатак куповине, пошто му купац исти није након одржане парничне експертисе исплатио.

На расправи код Избраног Суда те Берзе тужилац је изјавио, да је потраживање туженог обрачунао са његовим опуномоћеником Н. Н. против којег је имао једно протупотраживање у истом износу. Није кривица тужоочева ако је Н. Н. пропао, те се тужени од до-

тичног није могао да намири. Надаље се тужилац позивао и на исказ преслушаног као сведока Н. Н. у којем је исти признао да је од стране тужиоца у погледу спорнога остатка куповнине као опуномоћник туженог потпуно намирен.

Тужени је на супрот тим излагањима тужиочевим навео, да тужилац приликом обрачунавања са Н. Н. није радио бона-фиде, јер је својим писмом туженом обећао, да ће остатак куповнине послати њему директно и пошто о обрачунавању са Н. Н. њему није ништа јавио.

Суд је на основу горњих излагања као и исказа преслушаног сведока нашао:

да је потраживање туженог на исплату остатка куповнине основано и да се према томе тужилачка страна има осудити у смислу петита протутужбе.

По општим правним начелима не може једна страна компензирати потраживање свога веровника са протупотраживањем које има против једног трећег лица па макар ово било иначе и пуномоћник веровников, јер се могу компензирати само међусобна потраживања странака. У таквом једном поступку лежи пренос дуга с једне особе на другу т. ј. пренос дуга са особе дужникове на особу пуномоћника што се не може извршити без изречног пристанка веровниковог.

Не може се сматрати да у мандату за инкасо лежи таково једно овлаштење ни по §-у 288. трг. закона, па с тога тужилац није поступао у доброј вери када је покушао да спроведе иза леђа свога кредитора једну такву трансакцију.

Из Адвокатске Коморе

Месечни извештај.

ОД 28. ДЕЦЕМБРА 1928. ДО УКЉУЧИВО 4. МАРТА 1929. ГОД.
УБЕЛЕЖЕНИ СУ КОД АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ОВИ АДВОКАТИ:

- 1/1. 1929. Др. Петар Радосављевић, Нови Сад.
- 1/1. 1929. Мирко Ђ. Степановић, Нови Сад.
- 5 I. 1929. Богдан Стојановић, Вршац.
- 10/1. 1929. Радивој Шикопарија, Жабалъ.
- 12/1. 1929. Др. Ернест Дијамант, Суботица.
- 17/1. 1929. Др. Драгољуб Несторов, Вел. Бечкерек.
- 18 I. 1929. Звездан Чулић, Суботица.
- 24/1. 1929. Др. Александар Грин, Суботица.
- 30/1. 1929. Др. Марко Бенеро, Суботица.

- 5/II. 1929. Божидар А. Ристић, Суботица.
 6/II. 1929. Др. Владимир Гавриловић, Нови Сад.
 11/II. 1929. Дејан Матејић, Јаша Томић.

УСЛЕД СМРТИ БРИСАНИ СУ ИЗ СПИСКА АДВОКАТИ:

- 6/II. 1929. Др. Карло Ерлинг, адв. из Вел. Кикинде, за стараоца канцеларије одређен Др. Петар Бојанић, адв. из Вел. Кикинде.
 4/III. 1929. Др. Драгомир Ђеремов, адв. из Новог Сада, за стараоца канцеларије одређен Др. Рудолф Видаковић, адв. из Новог Сада:

АДВОКАТСКЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ ПРЕМЕСТИЛИ СУ ОВИ АДВОКАТИ.

- 14/II. 1929. Звездан Чулић, из Суботице у Бајмок.

ОД 28. ДЕЦЕМБРА 1928. ДО УКЉУЧИВО 4. МАРТА 1929. ГОД. УБЕЛЕЖЕНИ СУ КОД АДВ. КОМОРЕ ОВИ ПРИПРАВНИЦИ:

- 1/I. 1929. Спасоја Богосављевић, Бачка Топола.
 15/XII. 1928. Стеван Т. Ђирић, Нови Сад.
 1/I. 1929. Виктор А. Полторацки, Ст. Кањижа.
 15/XII. 1928. Звонимир Богдан, Суботица.
 1/I. 1929. Петар Ердељан, Вел. Кикинда.
 1/I. 1929. Павле Бујак, Сомбор.
 1/I. 1929. Др. Петар Нађ, Ст. Кањижа.
 15/XII. 1928. Стеван Барток, Сента.
 10/II. 1929. Ђорђе Ведрински, Сомбор.
 10/II. 1929. Александар Радо, Суботица.
 15/I. 1929. Хенрих Хуша, Панчево.

УСЛЕД ПОЛОЖЕНОГ АДВОКАТСКОГ ИСПИТА БРИСАНИ ИЗ СПИСКА АДВОКАТСКИХ ПРИПРАВНИКА:

- 1/I. 1929. Др. Петар Радосављевић, Нови Сад.
 1/I. 1929. Мирко Ђ. Степановић, Нови Сад.
 5/I. 1929. Богдан Стојановић, Вршац.
 10/I. 1929. Радивој Шикопарија, Жабаљ.
 12/I. 1929. Др. Ернест Дијамант, Суботица.
 17/I. 1929. Др. Драгољуб Несторов, Вел. Бечкерек.
 18/I. 1929. Звездан Чулић, Суботица.
 24/I. 1929. Др. Александар Грин, Суботица.
 30/I. 1929. Др. Марко Ђенеро, Суботица.
 5/II. 1929. Божидар А. Ристић, Суботица.
 6/II. 1929. Др. Владимир Гавриловић, Нови Сад.
 11/II. 1929. Дејан Матејић, Јаша Томић.

Конференција Акционог Одбора Адвоката.

ИЗЈАВА МИНИСТРА ПРАВДЕ

Акциони Одбор Адвоката одржао је 26. и 27. фебр. о. г. конференцију којој су присуствовали: г. г. др. Стева Адамовић, председник Адвокатске Коморе у Новом Саду, Обрад Благојевић, председник, Добра Петковић, почасни председник и Љубомир Стефановић, први подпредседник нашег Адвокатског Удружења; г. др. Иво Политео, председник Друштва Хрватских Адвоката, г. др. Жировник потпредседник Адвокатске Коморе у Љубљани и г. г. др. Риналдо Чулић, Аца Павловић и др. А. Чубински, адвокати из Београда.

Конференција се бавила проучавањем и претресањем израђеног пројекта упуштава за извршење закона о адвокатима, који по чл. 127. новог закона има да пропише Министар Правде. После дуже дискусије у којој су узели учешћа сви делегати конференције, усвојен је елаборат предложен од Удружења. Израђеним упуствима објашњена је примена новог закона и прописан је потребан правилник за његово увођење у живот.

По предлогу г. др. Политеа конференција се бавила и питањем о судском одмору за територију Хрватске, пошто оно није регулисано законом о увођењу у живот новог закона о устројству редовних судова Г. Љ. Стефановић покренуо је питање о оснивању националног савеза адвоката у вези са нашим суделовањем у Међународном Савезу, што је у интересу подизања угледа нашег адвокатског реда и подизања његовог значаја у земљи и иностранству. У овој ствари решено је да се сазову делегати појединих Адвокатских Комора и њима изнесу на одобрење правила Националног Савеза, израђена прошле године у Загребу, па када се та правила усвоје, да се објави оснивање Савеза и о томе извести президијум Међународног Савеза Адвоката у Брислу и Паризу. То се има учинити пошто се формирају Адвокатске Коморе у нашој земљи. Конференција се бавила и неким другим питањима од важности за адвокате, нарочито оснивањем нових Комора.

Министар Правде по свршетку конференције примио је њене чланове и дуго и подробно се обавештавао о питањима, која интересују правозаступнички ред. У својој изјави Министар је нагласио да ће Краљевска Влада, прожета жељом да у најкраћем року спроведе унификацију законодавства наше земље, учинити све да се увођењем новог судског законодавства наше правосуђе постави на најмодернију основу. У низу тих закона спада и закон о адвокатима који ће добити обавезну снагу 19. марта ове године.

Белешке.

У пажњу адвокатима.

Позивају се г. г. адвокати, да у року од 15 дана по пријему овога расписа известе ову Адвокатску Комору о томе, који се адвокатски приправници налазе стварно на вежби код Вас и од којег времена, те да поднесете извештај о њиховом владању и напредовању.

Уједно Вас под теретом законских последица позивамо, да одјавите све оне адвокатске приправнике који се стварно не налазе код Вас на адвокатско-приправничкој вежби.

Из седнице Одбора Адвокатске Коморе за Банат, Бачку и Барању у Новом Саду одржане 1. фебруара 1929. год.

Тајник:

Др. Носта Мајински, с. р.

Председник:

Др. Стеван Адамовић, с. р.

Отпуст судског извршитеља из службе.

Адвокатској Комори је упутио старешина Среског Суда у Ст. Бечеју допис Бр. Предс. IX—А.—2/929., који гласи:

Част ми је известити, да је досадашњи судски извршитељ Золтан Чат одпуштен из државне службе, те је дана 14. II. 1929. разрешен дужности.

На његово место постављен је нови судски извршитељ Александар Орлов, који је дана 16. фебруара 1929. наступио дужност и кому су додељени исти овршни предмети које је према годишњем распореду имао Золтан Чат т. ј. овршне предмете по почетном слову овршеника од слова П, до укључиво Ш, по ћирилској азбуци (П, Р, С, Т, Ђ, У, Ф, Х, Ц, Џ, Ч, Ш).

Стари Бечеј, 23. фебруара 1929. год.

Жупански
старешина суда.

Промене у сенатима Новосадског Округног Суда

Председник Новосадског Округног Суда издао је под Бр. Предс. IX—А—1/1929., следећи нови распоред:

Услед одласка судије Милоја А. Радуловића на тромесечно боловање и додељења судије Стјепана Бењека на рад Касационом Суду Б. одељењу, а темељем §-а 2. претпосл. ал. Посл. Правила за Округне Судове, мењајући делимично годишњи распоред рада, одређујем:

I. Састав већа (сената):

1. Првостепено грађанско веће: председник: Драгутин Парвањ; чланови: Матија Леваковић, Вук Пејовић; заменик: Милован Кнежевић.

2. Грађанско призивно веће Б): председник: Иван Хартман; чланови: Душан Обрадовић, Никола Јекић; заменик: Др. Томислав Новак.

3. Уточно веће: председник: Драгутин Парвањ; чланови: Бранислав Марић, Никола Јекић; заменик: Иван Хартман.

4. Бракоразводно веће: председник: Михајло Соловјев; чланови: Богдан Глумац, Милован Кнежевић; заменик: Др. Томислав Новак.

5. Оптужно веће: председник: Др. Владимир Белајчић; чланови: Иван Хартман, Бранислав Марић; заменик: Никола Јекић.

6. Казнено веће А): председник: Др. Владимир Белајчић; чланови: Богдан Глумац, Душан Обрадовић; заменик: Сава Радуловић.

Остала већа и инокосне реферате остају и надаље без промене.

II. Расправни дани остају непромењени, сем код уточног већа, које ће своје седнице одржавати сваког петка у место суботе.

III. 1. У уточном већу израђиваће решења: а) председник већа: у грунтовним (не подразумевајући овде грунтовне овршне ствари) и оставинским предметима; б) известилац Бранислав Марић: у овршним и „иним“ (сем парничних утока) предметима Новосадског Среског Суда.

2. У оптужном већу преузеће судија Иван Хартман реферату судије Милоја А. Радуловића.

3. Иначе остаје подела рада у појединим већима непромењена.

IV. Овај распоред ступа на снагу са даном 18. фебруара 1929. године.

Нови Сад, 17. фебруара 1929. год.

Председник:
Др. Вл. Белајчић.

Адвокатски приправник ЈОВАН ВИДЕРКОМ, Нови Сад, Футошки пут 88., тражи место у адв. канцеларији као приправник.

ЗАКОН

О ЛИЧНИМ ИМЕНИМА

ГЛАВА I.

Основне одредбе.

Члан 1.

Име у смислу овога Закона је трајна ознака којом се физичка лица међусобно разликују.

За разликовање правних лица употребљавају се њихови називи; на ове као и на трговачке фирме и заштитне жигове не односе се прописи овога Закона.

Члан 2.

Сваки држављанин Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца добија и носи име, које се састоји из породичног и рођеног имена.

Када се у званичним актима, документима и списковима означају лица, мора се најпре навести породично, а затим рођено име.

Држављанин Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца не сме се означити именом које би, сем породичног и рођеног имена, имало још који додаток пред или иза породичног или рођеног имена, а, у колико то није овим Законом прописано односно допуштено.

Члан 3.

Сваки држављанин Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца има право да тражи, да се назива оним именом, које има по прописима овог Закона, а њега веже дужност, да то име носи и да се њиме искључиво служи, без обзира на место боравка.

Страни држављанин, живећи на територији ове Краљевине, мора да се служи и назива, именом, које је примио по прописима законодавства своје Отаџбине.

Члан 4.

Спорове настале због имена, које физичко лице мора носити по одредбама овога Закона решавају првостепене опште-управне власти.

Ако је надлежни суд, с обзиром на коју правну чињеницу, која утиче у смислу одредаба овог Закона и на име дотичног лица, изрекао коначну пресуду, управна власт је код евентуалног одлучивања о имену везана за ту пресуду.

ГЛАВА II.

О породичном имену.

Члан 5.

Породично име је ознака физичког лица по његовом пореклу, које се у једној правној заједници трајно и непромењено наслеђује.

Члан 6.

Породично име добија односно носи:

1) рођењем, без обзира на место рођења, законито дете по свом законитом оцу;

2) рођењем, без обзира на место рођења, незаконито дете по својој матери;

3) по решењу првостепене управне власти, дете рођено од непознате матере или нађено на територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца све док се један од родитеља не пронађе.

За правну оцену код тачком 1. и 2. наведених чињеница, важе прописи општег грађанског права.

Члан 7.

Незаконито дете жене, растављене или разведене извршном пресудом (одлуком), или удовице, добија и носи девојачко породично име своје матере т. ј. породично име које је по свом пореклу добила и носи мати.

ГЛАВА III.

О рођеном имену.

Члан 8.

Рођено име је ознака, која се детету даје после рођења, да се по њој разликује од лица, која носе исто породично име.

Члан 9.

Право и дужност одређивања рођеног имена детету, када се роди, припада у првом реду оцу односно ванбрачној матери; у недостатку законитог оца то право односно дужност прелази на матер, а ако ове нема, или у случају да је дете нађено, на првостепену власт.

ГЛАВА IV.

Промена породичног имена услед нових породично-правних одношаја.

Члан 10.

Породично име се мења:

1) позакоњењем (*legitimatio*);

2) удајом;

3) усвојењем (*adoptio*).

Члан 11.

Позакоњењем губи позакоњени породично име своје ванбрачне матере и прима породично име свог оца, ако се позакоњење заведе

у матичну књигу. Формалности, које треба испунити, да се тај упис може извршити, прописују одредбе, које се односе на позакоњење.

Члан 12.

Ако је надлежни суд коначно одлучио, да није законито дете, које је у матичну књигу заведено као законито, оно тада губи породично име, које је носило по тобожњем оцу и прима девојачко породично име своје матере.

Члан 13.

Удајом жена добија породично име свог законитог мужа; то је удадбено породично име. Она добија право и дужност, да се служи искључиво тим породичним именом.

Своје девојачко породично име може жена употребљавати само као додатак удадбеном породичном имену и то тако, да пред своје пређашње породично име стави реч: рођена. Но, у званичним решењима и документима таква употреба девојачког породичног имена допушта се изузетно, ако би без тога могла настати каква сумња у погледу идентитета лица.

Члан 14.

Удадбено породично име жена задржава и у случају раставе брака.

Но ако се брак разведе, жена, која према судској одлуци није крива или је само оглашена за сукривца при разводу брака има да бира између удадбеног и свога девојачког породичног имена; док у случају да сва кривица пада на жену, моћиће породично име мужевљево задржати само с његовим пристанком, иначе узима поново своје девојачко породично име.

У случају да се брак поништи извршном судском одлуком, жена губи удадбено породично име и прима опет породично, име, које је носила пре ове удаје.

Ако законити муж умре, удовица задржава породично име свог покојног мужа, док не наступи каква чињеница, која по овом закону проузрокује промену породичног имена.

Члан 15.

Усвојењем (adoptio) добија усвојени право и дужност, да иза свога породичног имена носи и породично име усвојитеља.

Ако удата, растављена, разведена или удова жена усваја, тим чином усвојено лице добија и носи, по прописима претходног става, девојачко породично име усвојитељке.

Ако по усвојењу наступи за усвојеног каква правна чињеница, која у смислу чл. 10. проузрокује промену породичног имена, у погледу те промене важе дотични прописи чланова 11. до 15. овога Закона.

Жена, која је браком примила породично име свог мужа, у случају да је после тога усвојена, не мења своје удадбено породично име. А када жена, по прописима другог става чл. 13. употребљава своје породично име мора иза њега додати и породично име усвојитеља.

Претходни став важи и у случају усвојења удовице.

ГЛАВА V.

Промене имена решењем власти.

а) *Породично име.*

Члан 15.

Сем случајева наведених у чл. 10. овог Закона, породично име се може променити и решењем надлежне власти, ако постоје за такву изузетну одлуку нарочите околности.

Члан 17.

Ко по својој навршеној 21. години докаже, да му породично име, које је са рођењем добио од свог оца или своје ванбрачне матере, односно позакоњењем, без сопствене кривице смета у поштену раду ради одржања свога живота или му иначе проузрокује какву битну штету, има право тражити, да му надлежни Велики Жупан да одобрење за промену породичног имена.

Промена породичног имена, мора се одобрити ако у главном садржава тежњу, да се тачније идентификују лица истог породичног имена.

Члан 18.

Молбу односно захтев за промену породичног имена снабдевању потребним доказима, треба предати провостепеној управној власти.

У молби, односно захтеву може се навести више породичних имена, од којих једно жели по одлуци власти носити.

Првостепена управна власт мора примљену молбу, због евентуалних приговора, објавити према прописима који важе у административном поступку.

Промени породичног имена у опште може, уз подношење доказа, приговорити онај, чија би права и интереси били позитивним решењем оштећени или у озбиљну опасност доведени.

Одобрењу траженог породичног имена могу приговорати само носиоци истог породичног имена (презимењаци).

Приговоре без доказа, или ако су у опреци с одредбом претходног става, мора првостепена управна власт одбацити још при подношењу.

Велики Жупан, оцењујући испуњење формалности и доказне околности, на основу достављеног предмета одлучује о молби односно захтеву.

Против решења Великог Жупана може се жалити Министру Унутрашњих Дела.

Ако је Велики Жупан молбу усвојио, односно на захтев пристао, мора у исто време одбацити евентуалне приговоре, допуштајући жалбу на Министра Унутрашњих Дела свима онима, који у својој жалби поднесу доказе или носе исто породично име.

Жалбе се подnose у року од 15 дана.

б) *Рођено име.*

Члан 19.

Рођено име остаје целог живота непромењено.

Ипак Министар Унутрашњих Дела може, на образложену молбу, изузетно допустити промену рођеног имена, ако се осведочи да има за то нарочито замашних разлога а не противи се прописима моличеве вере.

Члан 20.

Ко у складу са постојећим прописима мења своју верску припадност, може том приликом сам изабрати друго рођено име; исто важи и за оне, који се посвећују каквом црквеном реду.

У оба случаја мора се промена рођеног имена пријавити надлежном великом Жупану, који наставши да горње чињенице стоје, наређује упис у матичну књигу.

в) *Објаве и поништење дозволе за промену имена.*

Члан 21.

Сваку коначну дозволу за промену имена мора надлежна власт, уз ознаку старог и новог имена објавити у „Службеним Новинама“. Промена имена важи од дана, када је објава оглашена.

Члан 22.

Ако се накнадно сазва, да је молилац у својој молби за промену имена, прећутао стварну намеру, којој је тежио том променом, те се због издатог одобрења, ношењем промењеног имена, приватним или јавним лицима проузрокује штета, може надлежна власт ово одобрење поништити и наредити поправку матичног уписа.

Поништење одобрења може предлагати само непосредно заинтересовано лице. Ако такви предлози буду поднесени по истеку једне године, од како је службена објава оглашена, надлежна власт мора их одбити, сем ако јавни обзири захтевају, да се тражење одобри.

ГЛАВА VI.

Упис имена у матичне књиге.

Члан 23.

Сваки порођај, женидба и случај смрти уписује се по постојећим прописима у матичне књиге уз узнаку породичног и рођеног имена дотичних лица.

Упис породичног имена мора се извршити тако, да се тачно подудара са матично заведеним породичним именом претка, од којег произлази у смислу чл. 6. односно 10. овог Закона.

Упис рођеног имена врши се редовно према жељи лица, које је по чл. 9. овог Закона позвано да одређује име детета. Руководалац матичних књига одбиће упис само оних рођених имена, која вређају верске осећаје, која се противе моралу, или су иначе увредљива.

Члан 24.

Случај порођаја дужни су родитељи најдоцније за 30 дана по рођењу, са потребним подацима, пријавити надлежном руковоацу матичних књига и дете му приказати.

За тачно извршење овог прописа одговорна су, поред родитеља и лица, која по свом звању помажу код порођаја (лекари, бабице, болничарке), ако су код истог била уопслена.

Члан 25.

Ако би се код уписа порођаја у матичну књигу, с обзиром на прописе чл. 23. овог Закона, морало уписивати породично име по старом правопису, или име српског, хрватског или словеначког порекла, противно правилима српског, хрватског или словеначког правописа, мора руководалац матичних књига име уписати у сагласности са правилима поменутог правописа.

Али ако отац детета, односно отац његове ванбрачне матере, пред руковоацем матичних књига писмено или усмено пред два сведока у записник изјави да не одустаје од уписивања породичног имена тачно према прописима чл. 23. овог Закона, та се изјава мора уважити, али само у случају доказане чињенице, да се породично име дотичног рода за последњих 60 година уписивало у матицу рођених тако, како то отац тражи.

Ово исто важи и за рођено име, ако такав отац не одустане од жеље, коју је у том погледу изразио пред руковаоцем матичних књига.

Члан 26.

Сваки има право, да за своје породично име тражи исправност односно исправку уписа или извода из матичних књига, ако није у складу са прописима ове главе.

Исто право има такође предак с обзиром на уписе, који се тичу његових потомака.

Члан 27.

Исправку матичног уписа за своје породично име има право тражити свако, ма се упис извршио по прописима чл. 23. овог Закона и то:

1. ако докажемо да се породично име предака писало друкчије, него што је у матици заведено;
2. ако се ради само о правописним разликама и исправка се жели саобразно чл. 25. овог Закона;
3. ако се жели, да се породично име пише по правилима фонетике.

Нико не може тражити исправку матично-заведеног имена, којим би се повредио пропис става чл. 25. овог Закона.

Члан 28.

Свака промена имена, одобрена на основу чл. 17. или 19., односно по чл. 20. или у случају чл. 27. овог Закона, мора се уписати у матичне књиге.

Ако пресуда у смислу првог става чл. 4. тражи упис у матичну књигу, велики жупан дужан је матичном руковаоцу издати одговарајућу наредбу.

Поводом уписа промене имена навешће се уз тачну и складну ознаку имена и решење великог жупана, који одлучује о упису промене у матичне књиге.

Члан 29.

Находче или дете непознатих родитеља уписује се у матичну књигу са породичним и рођеним именом, које одреди првостепена управна власт, на чијој је територији дете нађено.

Ако се доцније утврди порекло таквог детета, управна власт мора путем надлежног великог жупана покренути службену исправку.

ГЛАВА VII.

Упис имена у општинску књигу завичајника.

Члан 30.

Све општинске власти морају уписивање имена у књиге саобразити прописима овога Закона, кад воде књиге завичајних држављана, и ако им руковођење матичним књигама не би било поверено.

Да би општинска власт могла за своје завичајне житеље бележити све појаве, које се матично заводе, дужан је руковалац матичних књига обавестити о сваком случају матичног уписа завичајну општину дотичног лица; но ако би ова била спорна или непозната, општину сталног боравка, а надлежну опште-управну власт, ако сталног боравка нема, или ако су у питању страни држављани.

ГЛАВА VIII.

Изузетци испод основних одредаба.

У циљу идентификације, ко хоће, може се послужити и рођеним именом законитог оца односно ванбрачне матере. У том се случају између породичног и рођеног имена дотичног поставља почетно слово очевог односно материног имена. Ако за идентификацију ни то није довољно, може се навести цело рођено име родитеља, али тако да га у облику присвојног придева стави између породичног и рођеног имена. (Пример: Петровић М. Ђуро или Петровић Марков Ђуро, или Крстић Живојинова Ана, и за пример незаконитог порекла: Јурковић Олгин Душан).

Придеви „млађи“, „старији“ као и њихове обичне скраћенице, не сматрају се као њихови саставни делови имена и могу се употребљавати, ако је то потребно због идентификације.

Члан 32.

У породици, или иначе у приватном општењу, може се рођено име употребљавати скраћено или према обичајима преудешено.

Код својеручног потписа може се рођено име изоставити или означити само почетним словом или обичном скраћеницом, сем потписа на претставкама упућеним властима, које морају увек бити потписане пуним именом.

Члан 33.

Ко испуни услове односних законских прописа и може доказати, да има академско достојанство или титулу, може свом породичном имену додати скраћеницу, којом се обично означаје дотично академско достојанство или титула (доктор — Др., инжињер — инж., магистер — мр.).

Ко је добио диплому, којом му се признаје академско достојанство на којем страном универзитету или високој школи, сме на територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца јавно употребљавати дотични академски наслов само тада, ако је диплома нострифицирана на којем нашем универзитету.

Горе поменутиим ознакама академског достојанства односно титулом, у вези са именом, могу се служити једино лица, која су завичајној општини поднела доказ у смислу првог става овог члана и тражила упис академског назива у општински регистар држављана.

Члан 34.

Аутори литерарних или других уметничких дела, могу у вези са тим делима употребљавати измишљена имена (псеудониме), у колико то није у опреци са одредбама казненог закона, закона о штампи или са законским прописима о заштити ауторског права.

Члан 35.

Уметницима: позоришним, филмским или какве друге артистичке струке који се у овом занимању јавно појављују, може надлежна првостепена управна власт одобрити привремену употребу каквог измишљеног имена. То се има све употребљавати искључиво у вези са уметничком делатношћу; међутим у приватном животу употреба таквих имена није допуштена.

ГЛАВА IX.

Казнене одредбе.

Члан 36.

Ко употребљава туђе име или ко се друкчије назове него што је одређено односно у сагласности са прописима овога Закона, казниће се иступно новчаном казном од 50 до 500 динара, а у случају немогућности наплате затвором од 1 до 10 дана, ако тиме није учинио теже казнимо дело.

Члан 37.

Ко свесно своје име пише друкчије, него што је у матици рођених заведено или против прописа овог Закона, казниће се новчано до 300 динара, а у случају немогућности наплате затвором до 6 дана.

Члан 38.

Неизвршење прописане дужности у чл. 24. овог Закона казниће се иступно новчаном казном до 1000 динара, а у случају немогућности наплате затвором до 20 дана.

Члан 39.

Руководалац матичних књига, који име не заведе у сагласности са прописима овога Закона или који занемари прописано или наређено

уписивање имена или које друге овим законом наложене му дужности, казниће се без обзира на евентуалне дисциплинске последице, новчано од 100—1000 динара, ако тиме није учинио какво теже казнено дело.

Члан 41.

У горе наведеним случајевима повреде овог Закона извиђаће и кажњаваће опште-управна власт првог степена по прописима казног поступка, који важи код тих власти.

ГЛАВА Х.

Прелазне и завршне одредбе.

Члан 41.

Од дана ступања на снагу овог Закона, за прве две године, захтеве за исправке матичних уписа у смислу чл. 26. овог Закона решаваће опште-управна власт првог степена у чијем подручју треба да се исправка матичних књига обави.

Члан 42.

Изузетак другог става чл. 33. овог Закона не протеже се на оне држављане наше Краљевине, који су до 31. децембра 1918. год. примили диплому о признању академског достојанства, на којем универзитету са седиштем на територији бивше аустро-угарске монархије.

Члан 43.

Овај Закон ступа у живот и добија обавезну снагу кад се обнародује у „Службеним Новинама“.

19. фебруара 1929. год.
Београд.

АЛЕКСАНДАР, с. р.

Председник Министарског Савета
и Министар Унутрашњих Послова,
Почасни Ађутант Њ. В. Краља,
Дивизијски Генерал,
ПЕТ. ЖИВКОВИЋ, с. р.

Видео и ставио Државни Печат,
Чувар Државног Печата,
Министар Правде,
Д-р СРШКИЋ, с. р.

Председник Министарског Савета,
Министар Унутрашњих Послова,
Почасни Ађутант Њ. В. Краља,
Дивизијски Генерал,
ПЕТ. ЖИВКОВИЋ, с. р.

Закон о адвокатима

за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца

(Наставак)

§ 5.

Вежба (§ 2. сл. г.) мора трајати четири године. Од те четири године мора приправник једну годину провести код редовног суда, две године код кога адвоката у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, а једну годину може провести и код државног тужиоштва или јавног бележника, или у административној служби. Приправника који је већ уписан у именик суд мора примити на бесплатну вежбу.

Вежбу проведenu код адвоката потврђује одбор Адвокатске Коморе, вежбу код јавног бележника Бележничка Комора, а код осталих установа старешина надлештва.

§ 6.

Молба за упис у именик адвоката има се, са потребним доказима свих законских услова поднети одбору оне Адвокатске Коморе у опсегу које молилац жели да има своје седиште.

Одбор може захтевати од молиоца уписнину, коју одређује по-словник Коморе.

Одбор ће испитати да ли је молилац испунио све услове, па ће, у колико нема разлога за одлагање по § 4. последњем ставу, решити најдаље у року од четири недеље од када је молба стигла одбору. Иначе се сматра да је молилац примљен.

Молилац коме одбор Адвокатске Коморе ускрати упис у именик адвоката има право жалбе у року од 15 дана Касационом Суду.

§ 7.

Ако одбор држи да је молилац испунио све услове за упис, али да има околности, због којих ваља у смислу § 4., става првог слова д) испитати да ли је достојан поверења, послаће акта дисциплинском суду и о томе обавестити молиоца најдаље у року од четири недеље. Против овога закључка нема правног лека.

Дисциплинско Веће држаће се код тога поступка наређења која вреде за поступак код дисциплинских кривица. Право жалбе припада само молиоцу и заступнику Коморе. Одбор ће допустити упис ако Дисциплинско Веће закључи да нема разлога одредити расправу о достојности поверења молиоца, или ако после усмене расправе буде утврђено да молилац није учинио дело због кога би био недостојан поверења. Одбор ће упис ускратити ако се дисциплинском пресудом

утврди да је молилац учинио дело, због кога је недостојан поверења. Против овог закључка нема правног лека.

Даљи поступак пред дисциплинтким већем отпада ако молилац, после одлуке по ставу првом, повуче молбу за упис. У таквом случају не може молилац поднети одбору исте Коморе поновну молбу за упис, пре него што прође година дана од како је прву молбу повукао.

Ако би се пак после одобреног уписа сазнало за такве околности које би по § 4. ставу првом слово д) спречавале упис, има се предузети горе наведени поступак. Ако се дисциплинском пресудом утврди да је молилац учинио дело које га чини недостојним поверења, одбор ће упис опозвати. Против овог закључка нема правног лека.

§ 8.

Молилац мора пре уписа у именик адвоката платити прописану таксу и код Одбора Коморе положити ову заклетву:

„Ја Н. Н. ступајући у ред адвоката заклинам се свемогућим Богом и дајем своју поштену реч, да ћу владајућем Краљу Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца веран бити, да ћу се Устава и свију осталих закона савесно придржавати, да ћу, с једнаком ревношћу, савесно заступати правду и вршити своју дужност. Тако ми Бог помогао.“

О упису у адвокатски именик одбор ће известити Министра Правде, Касациони Суд и надлежни Апелациони Суд, који ће обавестити остале судове у свом подручју. Упис ће се објавити у Службеним Новинама.

II. ГЛАВА

Адвокатски приправници.

§ 9.

Одбор Адвокатске Коморе водиће именик адвокатских приправника. У тај именик може се уписати само онај, који докаже да има услове из § 2. сл. а), б) и в) и који није искључен по § 4. ставу првом сл. а) до ж) закључно.

Ако има околности због којих треба у смислу § 4. става првог сл. д) испитати достојност поверења, примениће се § 7.

Молбу за упис у именик имају потписати и адвокат и приправник. Вежба се рачуна од дана кад је приправник отпочео свој рад. Адвокат је дужан да без одлагања пријави одбору дан почетка вежбе као и свако иступање приправника и свако прекидање које прелази један месец. Одбор ће моћи из оправданих разлога допустити да се у вежбу урачуна и прекид који траје дуже од месец дана. Време проведено

на војној вежби има се рачунати у припраоничку вежбу. Ако приправник после смрти адвоката настави свој рад у његовој канцеларији, урачунаће му се у вежбу време до стварног излаза. Остане ли приправник на вежби код адвоката, онда ће тај адвокат без одлагања известити одбор Коморе о томе да је приправник у будуће код њега на вежби.

Одбор може захтевати од адвокатског приправника приликом првог и осталих уписа уписнину, коју ће одредити пословник Коморе.

§ 10.

Против одлуке одбора којом се приправнику одбија молба за упис у именик адвокатских приправника, изузевши случај недостојности поверења (§§ 7. и 9. став други), као и против одлуке којом му се ускраћује потврда адвокатске вежбе иликојом му се наређује брисање из именика, приправник има право жалбе по § 6.

§ 11.

Адвокат је дужан приправника запослити у разним гранама адвокатског занимања. Одбор има да надзирава како адвокат спрема приправника, а ако се вежба врши тек привидно, поступиће се по закону како према приправнику тако и према дотичном адвокату.

§ 12.

Молба за полагање адвокатског испита подноси се непосредно или преко Адвокатске Коморе оном Апелационом Суду, који је надлежан за подручје где је адвокатски приправник најдуже вршио вежбу код адвоката, заједно са доказима о условима из § 2. тач. а, б, в, и г. и § 5.

Адвокатском приправнику, који је провео три године у вежби и од тога две године код адвоката и једну годину код редовног суда, допустиће се полагање адвокатског испита.

(Наставиће се).